

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

22^e JAARGANG

WOENSDAG 29 DECEMBER 1937

No. 1148

COMMISSIE VAN REDACTIE:

P. Liefstinck; N. J. Polak; J. Tinbergen; F. de Vries en
H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).

Th. van Luytelaer (waarnemend Redacteur-Secretaris).

Redactie-adres: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam-West.
Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.
Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties voorpagina f 0,50 per regel. Andere pagina's f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 16,—. Abonnementsprijs Economisch-Statistisch Maandbericht f 5,— per jaar. Beide organen samen f 20,— per jaar. Buitenland en Koloniën resp. f 18,—, f 6,— en f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het weekblad en het Maandbericht gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties.

INHOUD:

	Blz.
DE CLEARING MET DUITSOHLAND VERLENGD door C. A. Klaasse	950
Om de theerrestrictie door Mr. F. W. A. de Kock van Leeuwen	951
Het Braziliaansche koffie-surplus door J. G. Bijdendijk	952
Een onderzoek naar het bankwezen in de Vereenigde Staten door Dr. H. M. H. A. van der Valk	953
Prijsontwrichting en monetaire aanpassingspolitiek. III. De prijs-aanpassing in Nederland na September 1936 door A. J. W. Renaud	955
De richtlijnen voor de verkeerspolitiek in Nederland door A. M. Groot	956
AANTEKENINGEN:	
Structureele wijzigingen in den afzet van Tsjecho-Slowaaksche industrieele producten	959
Productie en afzet van diamant	960
ONTVANGEN BOEKEN	961
Statistieken:	
Geldkoersen-Wisselkoersen-Bankstaten	961, 964
Groothandelsprijzen	962—963

GELD-, KAPITAAL- EN WISSELMARKT.

In de verslagweek is het op de wisselmarkt weer uitermate stil geweest, zoowel wat betreft omzetten als koersfluctuatie. Over het algemeen waren de valuta's prijshoudend, zoodat het Egalisatiefonds practisch niet behoefde in te grijpen.

Flauwer waren slechts Belgische Francs — hetgeen mede in verband staat met het mislukken van de Belgische leening in Londen — terwijl ook Fransche Francs gedrukt waren. In de contante koersen kwam dit maar heel weinig tot uitdrukking in verband met den steun door het Fransche Egalisatiefonds. De termijnkoersen wijzen echter duidelijk op een toemen van het wantrouwen in de toekomst van deze munt. De jongste gebeurtenissen met betrekking tot stakingen en het optreden van de Regeering in dat verband zijn daaraan zeker ook niet vreemd. De repatriatie van kapitaal naar Frankrijk is daarmee ook weer tot staan gekomen, en men merkt integendeel weer vraag naar gouden munten voor oppottingsdoel-einden van Fransche zijde. Het totaal van die gehamsterde bedragen moet men niet onderschatten, ook wat betreft buitenlandsche bankbiljetten, en het feit, dat de circulatie van de Bank of England een record boekt, is alleen wat betreft het laatste accres toe te schrijven aan de behoefte aan geld voor de feestdagen, maar de breede basis van den geldsom-loop die daarvoor reeds bestond, is ten deele te wijten aan het biljettenoppotten door Franschen.

In de verhouding Pond—Dollar kwam slechts weinig wijziging. Mogelijk dat, wanneer tegen het eind van het jaar de Amerikaansche verklaring inzake de toekomstige zilverpolitiek wordt afgelegd, daarvan een reactie op de koersverhouding te wachten is.

Op de geldmarkt was evenmin wijziging te constateeren. De onderhandsche uitgifte van schatkistpapier resulteerde voor het eerst weer in een toewijzing ook van driemaandspapier op circa ½ pCt., voor zeven- en achttmaandspapier kwam de rente op basis van den toewijzingskoers uit op ¾ pCt., of wel iets hooger dan het niveau waartegen dit papier op de open markt werd verhandeld.

Op de obligatiemarkt blijft de stemming gunstig. Voor de kortelings uitgegeven Deensche leeningen was de stemming iets zwakker, terwijl bijv. de inschrijvingen op de leening der Koninklijke Hypotheekbank vol toegewezen werden. Kan de markt, ondanks de beschikbare zeer omvangrijke kapitalen, zoo weinig buitenlandsche uitgiften verdragen, of is het stemmingmaken in een deel van de pers tegen deze leeningen daarvan oorzaak? Men heeft erop gewezen, dat Denemarken nog steeds een deviezenrestrictie bezit. Inderdaad, maar men heeft de situatie in de hand, en de recente conversies beteekenen een verlichting voor de betalingsbalans.

DE CLEARING MET DUITSCHLAND VERLENGD.

De nieuwe clearingovereenkomst met Duitsland is nog juist voor het eind van het jaar gereed gekomen. Zoals voorzien werd zijn er dit keer meer principieele moeilijkheden gerezen dan bij vorige verlengingen. Ik wees op die waarschijnlijkheid reeds in een artikel in E.-S.B. van 3 November (pag. 809), waar ik constateerde dat, nu voor het eerst bij het afloopen van een overeenkomst het deficit uit de clearing was verdwenen, een onderwerp discutabel was geworden dat voorheen juist uithoofde van het bestaande tekort niet aan de orde kon worden gesteld, t.w. het beëindigen van de clearing. Bekend was dat aan een opheffing van de clearing Duitsland zeer veel gelegen was, voornamelijk om prestige redenen. In de laatste jaren is het Duitsland gelukt om twee clearingen om te zetten in een betalingsafpraak, t.w. met België en Frankrijk, terwijl met Engeland reeds eenige jaren lang zulk een regeling bestaat. Een belangrijk deel van de tijd die beschikbaar was voor de onderhavige besprekingen is blijkbaar besteed aan deze preabele kwestie, en het gevolg daarvan is geweest, dat geen gelegenheid meer overbleef om onderhandelingen te voeren over een nieuw handelsverdrag, weshalve het bestaande met drie maanden is verlengd, opdat in dien tijd de onderhandelingen kunnen worden hervat.

Blijkbaar heeft de Nederlandsche Regeering aan het voortzetten van de clearing zeer groote waarde gehecht. De motieven daarvoor kunnen gelegen hebben bij de overtuiging van de Regeering zelve, maar evenzeer bij de publieke opinie op dit stuk. Men moet in dit verband — ik wees daarop reeds in mijn opgemelde beschouwing — zeer scherp onderscheiden tusschen de clearing als zoodanig, t.w. het technische apparaat dat thans het betalingsverkeer tusschen beide landen voor een groot deel bestrijkt enerzijds, en de regelingen die wel annex zijn aan de clearing maar die ook bij het „vrije” betalingsverkeer zouden kunnen blijven bestaan anderzijds. Onder dit laatste begrip is dan te vatten het instituut van de betalingscontingenten en de transferovereenkomst.

Sedert in Duitsland de deviezenrestrictie haar intrede deed is de basis tusschen ons financieele verkeer met dit land steeds geweest: behoudens een zeker percentage dat in vrije deviezen ter beschikking van de Reichsbank komt, moet Duitsland al hetgeen het ontvangt uit export naar Nederland besteden voor importen — zoo zichtbare als onzichtbare — uit ons land. Dit was ook reeds het geval onder de Sonderkontoregeling, die eind 1932 tot stand kwam. Dit onderdeel van de betalingsafspraken is absoluut onontbeerlijk en de Deutsche Regeering zal nimmer een moment gedacht hebben dat onze onderhandelaars op dat stuk ook maar een voetbreed konden wijken. Het verschil van meening kon dus hoogstens gaan over de techniek van het betalingsverkeer.

Wanneer men de betekenis daarvan analyseert en tot haar juiste proporties terugbrengt, dan komt men tot de conclusie dat in wezen de clearing op elke andere betalingsregeling slechts één voorsprong heeft, t.w., dat zij een preventieve contrôle inhoudt op de gemaakte afspraken, terwijl een andere regeling alleen maar een repressieve contrôle kan inhouden. Hiermee is het probleem tot de kern teruggebracht: de vraag of een clearing al of niet gehandhaafd moet worden is een vertrouwenskwestie. En daarmee is tevens duidelijk, dat de onderhandeling over dit punt uitermate moeilijk is, want het is in diplomatieke besprekingen nu eenmaal heel moeilijk te zeggen dat men de tegenpartij niet vertrouwt. Afgezien nog van het feit dat dit wantrouwen bij onze Regeering waarschijnlijk allerminst aanwezig is. Uit de uitlatingen door Dr. Hirschfeld op de recente persconferentie gedaan, maakt men eerder op dat er bij de besprekingen een sfeer van wederzijdsch begripen en vertrou-

wen heeft geheerscht, die door het contact en de samenwerking van eenige jaren terecht is ontstaan.

In gevallen als de onderhavige heeft echter de Regeering ook rekening te houden met de opvatting en de stemming onder de betrokkenen, i.c. de exporteurs. Het valt niet te ontkennen dat de ervaring met het Sonderkonto onder de exporteurs nog niet vergeten is, en het ware alleszins denkbaar dat bij afschaffing van de clearing zich van de betrokkenen weer een wantrouwen in het goede verloop zou meester maken. Dat zou zich ongetwijfeld uiten in verhooging van de prijzen waartegen men bereid zou zijn te verkoopen. Toen de clearing nog een belangrijke achterstand aantoonde en dat tekort nog groeiende was, heeft men hetzelfde verschijnsel kunnen waarnemen. In dit licht bezien was er niet alleen voor Nederland maar ook voor Duitsland iets voor te zeggen om de clearing te handhaven. En dat is waarschijnlijk ook het argument geweest waarvoor tenslotte de Deutsche Regeering is gezwicht.

* * *

Toen men eenmaal over het doode punt van clearing-of-geen-clearing heen was waren de voornaamste moeilijkheden overwonnen. De eenige principieele kwestie in het clearingverdrag waarover nog oneenigheid had kunnen ontstaan, was het percentage aan vrije deviezen dat ter beschikking van de Reichsbank moet komen. Aanvankelijk was dit cijfer op 4 vastgesteld, en in den loop van dit jaar was het reeds op 6 gebracht. Een verdere verhooging tot 10 pCt., zooals die nu heeft plaats gevonden, was niet onlogisch.

Het aanvankelijk percentage 4 was immers bepaald toen nog een omvangrijk bedrag oude handelsvorderingen te ontdooven was, en daarvoor uit de clearing 14 pCt. werd opzij gelegd. Nu dit oude zeer is weggerukt kon een deel daarvan ter vrije beschikking van de Reichsbank komen. Het thans vastgestelde percentage kan als billijk worden beschouwd, temeer omdat, naar Dr. Hirschfeld in de reeds aangehaalde persconferentie releveerde, nog steeds verschillende betalingen uit hoofde van dienstprestaties door Duitsland aan ons in vrije deviezen plaats vinden.

De overige wijzigingen zijn slechts van ondergeschikten aard en betreffen voornamelijk een afronding van het stelsel, o.m. op het gebied der kosten, samenhangend met tusschen- en doorvoerhandel. Wezenlijke wijzigingen zijn niet voorgekomen. Zoo blijft de dienst van het kapitaalverkeer onverminderd over de clearing resp. de bekende postrekening 6000 loopen.

Dr. Hirschfeld heeft terzake nog een vrij uitvoerige toelichting gegeven, waarschijnlijk omdat juist op dit punt tijdens de onderhandelingen rumor in casa was verwekt door een artikel van Dr. Deterding in het maandoverzicht van de Deutsche Handelskammer. Daarin werd de stelling geponeerd dat in principe nieuwe export moest voorgaan boven arbeidsloos inkomen uit vroegere beleggingen. De juistheid van die stelling kan moeilijk onderschreven worden.

In principe immers is inkomen — niet alleen individueel maar ook nationaal gezien — waarvoor men geen nieuwe diensten hoeft te presteeren, te prefeeren boven inkomen uit te presteeren arbeid. Uit arbeid immers zal men dikwijls althans nog eenig rendement kunnen halen door besteding in andere richting, terwijl kapitaalsbelegging alleen inkomen kan opleveren, wanneer de debiteur die vroeger het kapitaal ontving dat betaalt. De verdeling van het beschikbare bedrag over export en kapitaalsinkomen kan alleen geschieden op basis van billijkheid tegenover de beide betrokken bevolkingsgroepen. Zonder die motieven zou men het rente-inkomen persé de voorkeur moeten geven.

* * *

Met het afsluiten van het nieuwe clearingverdrag kan men echter niet zeggen dat alle moeilijkheden uit den weg zijn geruimd. Van kardinale beteekenis voor ons handelsverkeer is de samenstelling van onzen uitvoer. In het handelsverdrag kunnen daarvoor de contingenten worden vastgesteld. Weliswaar is het zwaartepunt voor die contingenten sedert het bestaan van de clearing naar de betalingscontingenten verlegd, maar die worden telkens maar voor drie maanden vastgesteld. Het is dus nog altijd mogelijk dat bij de besprekingen over het nieuwe handelsverdrag zal blijken dat men het moeilijk eens kan worden over de samenstelling van onzen uitvoer.

Het valt niet te ontkennen dat sedert de instelling van de clearing of juist sedert de basisjaren die de grondslag voor de betalingscontingenten vormen, de behoeften in Duitschland op verschillende punten belangrijke wijzigingen hebben ondergaan. En anderzijds is voor ons juist de samenstelling van den uitvoer op onveranderde basis van groote beteekenis, omdat een deel van dien export zeer moeilijk elders een loonenden afzet zou kunnen vinden. Afgewacht moet dus worden of de besprekingen over het handelsverdrag en via deze over de volgende perioden der betalingscontingenten zonder groote moeilijkheden zullen verlopen. Zoo ja, dan is voor een jaar weer het goederen- en financieele verkeer met Duitschland in vaste banen geleid, terwijl dan ook niet te verwachten is dat de verlenging van de transferovereenkomst, die medio van het jaar afloopt, op onoverkomenlijke bezwaren zal stuiten. C. A. Kl.

OM DE THEERESTRICTIE.

De beslissing van de Internationale Thee Commissie, welke eind November besloot den thee-uitvoer van Nederlandsch-Indië, Britsch-Indië en Ceylon gedurende April 1938—Maart 1939 verder te verhoo-gen en te stellen op 92½ pCt. van de basis-quota, kwam volkomen onverwacht.

In September jl. begonnen zich nl. de gevolgen te openbaren van den vorigen, ook al zeer onverwachten stap van de Internationale Commissie, toen zij *met terugwerkende kracht* van April af op 14 Mei van dit jaar tusschentijds besloot het uitvoerquotum te verhoo-gen van 82½ op 87½ pCt. Men kan aannemen, dat de Indische thee ca. 3 maanden na hare productie hier aan de markt komt en het kwam dus vrij aardig uit, dat in September de verlaging van het internationale restrictie-percentag *begon* door te werken en een verhooging der Europeesche voorraad-cijfers (vnl. Londen) aan den dag trad.

Londensche voorraadcijfers over 1936 en 1937
in millioenen lbs.

	1936	1937
Januari	253	208
Februari	244	189
Maart	232	161
April	219	134
Mei	209	132
Juni	199	125
Juli	186	111
Augustus	195	119
September	201	130
October	207	146
November	215	177
December	215	?

In de maand September jl. stegen de Londensche thee-voorraden met rond 1.1 millioen Eng. Ponden tegenover 6 millioen in het jaar daarvoor. Gedurende de daarop volgende maanden traden de gevolgen der beperkings-vermindering nog duidelijker aan den dag, daar de voorraden in October en November jl. met resp. 1.6 en 3.1 millioen opliepen tegen slechts 6 en 8 millioen in 1936. Geen wonder dus dat de theeprijzen, die door bevredigende vraag en beperkt aanbod (ook uit China) zich fraai hadden gehandhaafd,

na September óók gingen zakken (thee kwam in dit opzicht wat achter andere producten aan). In de Amsterdamsche veilingen kwam het veiling-gemiddelde van 57 cts. op ulto. September naar beneden tot 53½ cts. op 11 November.

Behoeft men zich onder die omstandigheden te verbazen dat de theeprijzen verder inzakten — tot 47½ cts. — toen bekend was gemaakt, dat de uitvoerhoeveelheden wederom met 5 pCt. of rond 8½ millioen lbs. Nederlandsch-Indische en rond 31½ millioen lbs. Britsch-Indische en Ceylon thee zouden worden verhoogd? Voor den geheelen theehandel kwam dit besluit totaal onverwacht.

Voor de ondernemingen en vooral de Nederlandsch-Indische Java-landen is uiteraard ieder verhooging van hare uitvoer-hoeveelheden welkom, omdat zij relatief het zwaarst moeten beperken.

Intern moeten — om het internationaal overeengekomen uitvoerquotum niet te overschrijden — Britsch-Indië en Ceylon veel minder beperken dan Nederlandsch-Indië (terwijl aan de nieuwe Engelsche theegebieden op de Oostkust van Afrika een onbeperkten, sterk stijgenden uitvoer is toegestaan!) Men krijgt van de zwaarte onzer beperking een denkbeeld als men weet, dat in het beperkingsjaar 1938/39 met een internationaal beperkings-percentag van slechts 7½ pCt. de interne restrictie op de *destijds*, nl. vijf jaar geleden vastgestelde potentieele of standaard-producties in ons Indië niet minder dan 38,2 pCt. bedraagt. Hieruit blijkt wel hoezeer de som der Nederlandsch-Indische standaardproducties het indertijd internationaal overeengekomen uitvoerquotum voor Nederlandsch-Indië — de 100 pCt. — overtreft.

Wat nu de marktpositie van het artikel aangaat, is het een feit dat het verbruik over de geheele wereld gezien nog voortdurend terugloopt, ondanks geweldige bedragen aan propaganda besteed.

Wereldverbruik van thee (vlg. Intern. Thee Statistiek).

Jaar	in millioenen lbs.
1929	913
1930	902
1931	901
1932	890
1933	864
1934	849
1935	874
1936	858

Zoo bekeken is het jongste besluit der Internationale Commissie moeilijk te doorgronden. Er moeten dus wel andere motieven zijn geweest om op den ingeslagen weg van vermindering der beperking voort te gaan.

* * *

Welke kunnen deze motieven zijn geweest? Een te hoog opgedreven groothandelsprijs, welke oorzaak zou zijn van den verbruiksteruggang? Schrijver dezes zou zulk een correctie hebben toegejuicht indien zij gegrond geweest zou zijn, doch van een prijsopdriving is nog geen sprake geweest. Wanneer men rekening houdt met de noodzakelijke afschrijvingen en de verkleinde winstmogelijkheid voor vele Indische cultures tengevolge van regeeringsmaatregelen (sterk verhoogde winstbelasting in Indië, uitvoerrechten, wettelijk opgelegde bijdragen voor verschillende doeleinden enz.), dan kan men bij een gemiddelde groothandels- of veilingprijs van ca. 55 cts. voor thee nog waarlijk niet van prijsopdriving spreken. Wel kunnen goed geleide ondernemingen dan een redelijke winst behalen, doch de voorstelling die niet-ingewijden daaromtrent hebben, wordt dikwerf te mooi als gevolg van hooge dividenduitkeeringen door enkele, zeer bevoorrechte theelanden, wier aandelen officieel genoteerd worden.

In de tweede plaats wordt het effect van een 10 cts. hooger en of lager veilingprijs op den uiteindelijke kleinhandelsprijs tegenwoordig zeer sterk ge-

temperd door de enorme rechten, die de regeeringen in vele verbruikslanden op het product hebben gelegd. Ons land maakt hierop helaas geen uitzondering en de huidige Minister van Financiën heeft de hoop op verlaging, door het vorige Ministerie gewekt, onlangs geheel den bodem ingeslagen.

In deze „opdrijving” van de belasting op thee moet de voornaamste oorzaak worden gezien der in Nederland en Engeland herhaaldelijk verhoogde detail-prijzen, uiteraard gevolgd door een relatieve verbruiksafnemering.

Welke andere reden kan er dan voor de restrictie-terzwakking zijn geweest?

Een te verwachten sterke inkrimping van den uitvoer uit China tengevolge van het Japansch-Chineesche conflict? In die richting wijzen wel de aanzienlijke vóór-verkopen, die vóór December jl. via Londen naar enkele groote verbruikslanden tot stand gekomen zijn. Rusland pleegt steeds een belangrijk deel van zijn thee-behoefte via zijn Oostgrenzen te dekken, doch het schijnt den laatsten tijd toch méér aandacht aan invoer via het Westen te hebben geschonken dan voorheen en zich voor een deel langs dien weg te hebben ingedekt.

Daartegenover staat, dat China een geweldig gebied vormt en dat de thee-uitvoer tot nog toe veel minder teruggelopen is dan men zou mogen verwachten als gevolg van de stopzetting der verscheppingen via Shanghai.

Hieronder volgen de laatstbekende, aan de internationale statistiek ontleende uitvoercijfers van China (in millioenen lbs.).

	Januari—Augustus.			
	zwarte thee	groene thee	overige thee	totaal
1936	10.9	19.6	21.8	52.3
1937	15.3	16.4	25.8	57.5

Men ziet het: China blijft een merkwaardig land!

Concludeerende kan worden vastgesteld, dat vooral na de vorige restrictie-terzachting in Mei jl. in de statistische positie van het artikel, geen voldoende aanleiding bestond om wederom tot verzachting der restrictie over te gaan (aangenomen dat zulk een restrictie, die in den grond fout is, nu eenmaal bestaat). Er moeten derhalve wel factoren van anderen, mogelijk van politieke aard zijn geweest, die de jongste loslating van meer thee na 1 April a.s. wettigden, dan wel noodzakelijk hebben gemaakt. Wanneer dit zoo is, dan blijkt wederom hoe gevaarlijk het is om Regeeringen te mengen in door de industrie zelve opgezette regelingen, waarin op den duur de Regeeringen een overheerschenden rol gaan spelen en overwegingen van politieke aard den doorslag geven boven hetgeen het betrokken bedrijf wenselijk acht.

Hoe het ook zij, het feit dat er aanzienlijke hoeveelheden thee vooruit zijn gekocht, maakt het o.i. weinig waarschijnlijk, dat in de eerstkomende maanden de theeprijzen veel zullen dalen, ook al zal men met aanzwellende voorraden in Europa rekening moeten houden.

Vermelden wij tenslotte een opvallend feit: de zeer sterke teruggang van het aanbod van Nederlandsch-Indische thee te Londen, vooral veroorzaakt door de sterke afnemering van den Nederlandsch-Indischen uitvoer van — voornl. voor weder-uitvoer bestemde — bladthee naar Londen.

	In kisten.	
	1937	1936
Java	112.317	236.403
Sumatra	34.917	59.452

Dit wijst op de afnemende beteekenis van Londen als Europeesch distributiecentrum naast Amsterdam voor ons Nederlandsch-Indische product. De Londensche markt nationaliseert zich en daarmede stijgen de kansen voor Amsterdam om zijn beteekenis als hoofdmart voor de Java/Sumatra thee in Europa te vergrooten.

Mr. F. W. A. DE KOOK VAN LEEUWEN.

HET BRAZILIAANSCH KOFFIE-SURPLUS.

De in November begonnen wijziging in de koffiopolitiek van de Braziliaansche Regeering, welke gepaard gaat met een belangrijke verlaging der exportbelasting van 45 tot 12 Milreis per baal, beïnvloedt niet alleen den wereldprijs van het Braziliaansche product, doch werkt tevens ongunstig op de handelsbalans en daarmede op de financieele huishouding van het land. Alleen de exportbelasting zal reeds bij een export van 15 millioen balen jaarlijks 495.000 contos (ruim 51 millioen Gulden) minder deviezen opleveren, terwijl de vrijheid, sedert 1 November ll. verleend aan den wisselhandel, den exporteur de gelegenheid geeft, zijn prijs in vreemde valuta nog meer te verlagen. Het behoeft dan ook niet te verwonderen, dat een speciale financieele commissie werd benoemd, om na te gaan, op welke wijze in de financieele noodden zou kunnen worden voorzien, in afwachting waarvan voorloopig de betaling van interest en aflossing op de buitenlandsche staatsleeningen werd opgeschort.

Ten deele hoopt Brazilië door vergrooting van den export dit nadeel te overbruggen, doch het is duidelijk, dat daarmede geen oplossing wordt verkregen van het vraagstuk der overproductie¹⁾. Brazilië produceert alleen toch reeds voldoende — en soms zelfs meer — om in de wereld-consumptie te voorzien en daar de betrekkelijk lage prijzen in de laatste jaren reeds geen beletsel waren voor het verbruik, valt op toename der consumptie van eenige betekenis door nog lagere prijzen niet te rekenen.

Brazilië heeft jarenlang getracht, door vernietiging van het product, evenwicht tusschen productie en consumptie te bereiken, doch door het handhaven van prijzen, welke ook loonend waren voor de overige producenten, faalde deze politiek niet alleen, doch werd de aanplant overal uitgebreid en ontsloten zich zelfs nieuwe productie-gebieden. Daar de overige productielanden hun prijzen in verhouding tot die van Brazilië, bij hooger kwaliteit van het product, gelijk of zelfs lager stelden, werden hun oogsten vrijwel totaal aan de consumptie geplaatst en vulde Brazilië slechts het verschil met de wereldconsumptie aan, hetgeen bij de toenemende productie dier landen den achteruitgang van den Braziliaanschen export verklaart. Ook in het eigen land nam de productie toe, al werd de laatste jaren een verbod op nieuwen aanplant gelegd, doch wat eerder was aangeplant, komt geleidelijk tot productie.

Tenslotte heeft Brazilië, toen het niet mogelijk bleek met de voornaamste overige producenten tot productie-bepierking en prijsregeling te komen, het roer gewend, niet zonder vooraf haar voornemens kenbaar te hebben gemaakt. Blijkbaar hebben de andere producenten deze dreiging niet ernstig opgevat of gemeend, den strijd wel te kunnen aanvaarden²⁾.

Hiermede is het koffië-vraagstuk in geheel andere banen geleid, al blijft de politiek van Brazilië er blijkbaar op gericht, evenwicht tusschen productie en consumptie te brengen.

¹⁾ Vgl. voor statistische gegevens: „Wijziging van de Braziliaansche Koffiëpolitiek” door Dr. R. Cohn—Philips in E.-S.B. van 10 Nov. 1937.

²⁾ Inzake de reacties der andere producenten op de wijziging van de Braziliaansche koffiëpolitiek zij nog het volgende vermeld.

De Centraal-Amerikaansche landen hebben hun prijzen sterk verlaagd, daarbij gesteund door vermindering of zelfs afschaffing van bestaande exportbelastingen, hetgeen echter tevens ontredderend werkt op de inkomsten, waarbij de dalende wisselkoersen het mogelijk maken, den prijs in vreemde valuta nog verder te drukken. Haiti (productie 350/400.000 balen) offreert nu reeds billijker dan Brazilië bij ongeveer gelijke kwaliteit, terwijl Columbia (productie ca. 4.000.000 balen) de belangrijkste concurrent, weliswaar nog hooger in prijs staat, doch ook beter product levert.

Frankrijk beschermt de koffiëcultuur der koloniën door hooge differentieele rechten.

Brazilië heeft hiervoor een machtig wapen in de hand; het kan nl. goedkooper dan elk ander land produceeren en hanteert dit wapen dan ook op drastische wijze; als eerste slachtoffer dreigt reeds Suriname te vallen, waarvan de oogst echter van geen beteekenis is voor de wereldproductie, wat grootte betreft. Zal dit de oogen van de andere producenten openen en zal men tenslotte toch liever bereid zijn, een regeling te treffen dan een prijzenstrijd aan te gaan? De toekomst zal dit leeren.

Voor de toekomst zal Brazilië in staat zijn, den exportprijs zoo noodig nog verder te drukken zonder het rendement voor den planter te verlagen. De exportbelasting bedraagt nog altijd 12 Milreis per baal en al worden deze momenteel aangewend voor aflossing op de £ 20 miljoen koffieleening en op de voorschotten aan het Koffie Departement, zoodra de schuld van het Koffie Departement is afgelost, zal de exportbelasting verlaagd worden tot 8 Milreis.

Brazilië heeft uiteindelijk geen belang bij prijzen, welke ook de eigen productie vernietigen, doch wel bij een nu reeds plaats vindende saneering door uitval van minder gunstig gelegen of weinig produceerende plantages. Reeds in de laatste jaren zijn vele planters geheel of gedeeltelijk tot de cultuur van andere producten (o.a. cacao en katoen) overgegaan of hebben zich op veeteelt toegelegd en het is aan te nemen, dat in de komende jaren de koffie-productie uit dien hoofde reeds zal afnemen.

Verder overweegt men een productie-beperking in te stellen, waarbij aan elken planter slechts een bepaald kwantum zal worden toegekend, hetgeen vanzelf zou moeten voeren tot vermindering van pluk of aanplant; daarbij zou de Regeering tevens ontlast zijn van aankoop ter vernietiging.

Vernietiging van bestaande voorraden gaat nog voort, zij het oog in geringere mate, doch in de maand November werden toch nog ruim $\frac{3}{4}$ miljoen balen vernietigd. Zal men in de huidige omstandigheden echter de middelen kunnen vinden, het plan tot vernietiging van 70 pCt. van den loopenden oogst door te voeren?

Een zorgenkind voor de Regeering blijft ook de wisselkoers, welke na de vrijgeving van den wisselhandel aanvankelijk scherp daalde, doch zich in de laatste weken weder gedeeltelijk herstelde. Nu verluidd echter, dat deze handel toch weder aan beperkingen zal worden onderworpen.

Er bestaan nog vele onzekerheden; de koffiebeurzen zijn nog steeds gesloten en de financieele besprekingen duren voort. Voorts zal ook nog een Conferentie met vertegenwoordigers uit planterskringen plaats hebben, waarin uiteindelijk de te volgen politiek zal worden bepaald. J. G. BIJDENDIJK.

EEN ONDERZOEK NAAR HET BANKWEZEN IN DE VEREENIGDE STATEN.

De literatuur over het bankwezen is in de laatste 6 jaren verrijkt met verschillende belangrijke officiële publicaties. In 1931 verscheen het bekende Macmillan-rapport, in 1933 en 1934 gevolgd door soortgelijke publicaties in Canada en Nieuw Zeeland, terwijl dezen zomer een rapport over het monetaire en banksysteem van Australië het licht zag. Een belangrijke bijdrage tot de kennis van het Duitsche bankwezen bracht de bank-enquête van 1933, die de omvangrijkste (ruim 1400 pagina's) van genoemde publicaties is.

Al deze onderzoekingen zullen waarschijnlijk overtroffen worden door een onderzoek naar het bankwezen in de Vereenigde Staten, waarmede thans is aangevangen. Dit onderzoek, dat ontstaan is op initiatief van de Association of Reserve City Bankers (na de American Bankers Association de grootste bankiersvereniging in de Vereenigde Staten), zal geleid worden door het bekende National Bureau of Economic Research. Sinds het werk van de National

Monetary Commission, dat 25 jaar geleden tot stand kwam, is dit volgens den President van genoemde Association (Mr. Strickland) de eerste poging om een allesomvattend onderzoek naar bank- en andere financieele vraagstukken in de Vereenigde Staten in te stellen. Belangrijk is, dat voor het eerst de bankiers een onpartijdige studie van bankproblemen zullen steunen, in tegenstelling tot de groote belangstelling, die industrieelen reeds veel vroeger voor research-werkzaamheden hebben getoond (men denke slechts aan het prachtige werk van The Rockefeller Foundation).

De voorbereidende werkzaamheden voor dit onderzoek zijn reeds 3 jaren geleden aangevangen en het zal zeker nog op zijn minst een even lange tijd duren, alvorens dit onderzoek is beëindigd. Want de geheele financieele organisatie van de Vereenigde Staten zal worden onderzocht. Daartoe is de hulp van verschillende instanties noodig en deze is ook reeds verkregen. Publieke, semi-publieke en particuliere organisaties op financieel gebied hebben haar medewerking toegezegd, terwijl ook de Universiteiten aan dit werk zullen deelnemen. Samenwerking tusschen practici en theoretici, de ideale oplossing voor research-werk, is hier tot stand gebracht. Doch deze samenwerking opent tevens een bron van moeilijkheden, met het oog op de verschillende inzichten betreffende vragen van bank- en credietpolitiek. De Commissie is zich hiervan bewust, „believes, however that the magnitude of the need presented outweighs the hasards and that the program it has worked out can be made to function”.

Aard van het onderzoek.

Volgens Mr. Strickland zullen o.a. de volgende problemen onderzocht worden:

10. Veranderingen in de kapitaalbehoefte van het bedrijfsleven, de toekomst van commercieele leeningen en de vraag naar credieten op korten termijn.
 20. Het beleggingvraagstuk van banken en andere financieele instellingen.
 30. De beteekenis van „tijd-deposito's” voor de handelsbanken.
 40. Het consumentencrediet en de afbetalingsfinanciering.
 50. De financiering van de markt voor vaste goederen en haar plaats in de structuur van het bankwezen.
- Inderdaad zijn hiermede enkele zeer belangrijke vraagstukken betreffende het Amerikaansche bankwezen aangeroerd¹⁾ en in dit verband moge op de beteekenis hiervan in het kort worden gewezen, te meer waar enkele van de hier aangeroerde vraagstukken zich ook in andere landen voordoen.

Ad 1. Reeds het eerste hier aangeroerde vraagstuk is niet specifiek Amerikaansch en heeft daarom een algemeenen kant. De verminderde beteekenis van de handelscredieten in de Vereenigde Staten moge uit de volgende tabel blijken.

Procentueele verdeling van de opbrengst gevende activa van alle handelsbanken¹⁾.

Jaar	Commercieele credieten	Beleggingen
1920	51	23
1925	51	28
1930	37	28
1935	21	56
1936	19	60

¹⁾ Ontleend aan John R. Walker — Bank credit as money (New York 1937).

Voor den achteruitgang van den omvang van de handelscredieten zijn verschillende oorzaken aan te wijzen, zooals:

¹⁾ Een goed overzicht over den economischen en sociaal achtergrond van het Amerikaansche bankwezen bevat het boek van Prof. Oh. C. Chapman — „The development of American business and banking thought 1913—1936” (New-York, Londen 1936; Longmans, Green & Co. Prijs \$ 2.50).

10. de verkorting van de periode van productie tot verbruik o.a. door de opvoering van de snelheid van het vervoer.

20. De concentratiebeweging in de industrie, waardoor de voorraadvorming bij verschillende stadia van het productieproces verminderd wordt.

30. De interne financiering, waardoor de ondernemingen over groote middelen beschikken en deze vaak niet bij de banken uitzetten, maar gebruiken voor het verlenen van leverancierscredieten. Opmerkelijk is, dat de interne financiering thans in de Vereenigde Staten door de belasting op onverdeelde winsten wordt tegengewerkt, terwijl zij tegelijkertijd in andere landen door bepaalde maatregelen wordt bevorderd (Duitschland en Italië).

De bovengenoemde verklaring maakt geen aanspraak op volledigheid. Ook uit de ervaring in Engeland blijkt, dat de credieten op korten termijn aan het bedrijfsleven, over een lange periode gezien afnemen, hetgeen voor een deel een gevolg is van de goedkope geldpolitiek¹⁾. Er rijzen echter talrijke vragen in dit verband.

Ad. 2. De belangrijkste is wel, hoe de banken zich aan deze veranderingen hebben aangepast en of deze veranderingen een versterking van de grondslagen van het bankwezen betreffen. Zooals uit de bovenstaande tabel blijkt, bestond in 1936 60 pCt. van alle opbrengst gevende activa uit beleggingen tegen 23 pCt. in 1920. Hierin weerspiegelen zich in de eerste plaats de groote bedragen aan staatspapier, dat zich in de portefeuilles van de banken bevindt. Een groot deel van de stijging van de Amerikaanse Staatsschuld is door de banken gefinancierd, die a.h.w. beleggingsmaatschappijen van staatsfondsen zijn geworden. Het gevaar ontstaat, dat op deze wijze de bankpolitiek op een bepaald moment in conflict kan komen met de monetaire politiek (verkoop van obligaties kan den rentestand doen stijgen en de goedkope geldpolitiek tegenwerken); ditzelfde probleem doet zich ook in Engeland voor.

Belangrijk is ook de aard van de beleggingen, want al bestaat een groot deel van de beleggingsportefeuille uit staatspapier, ook andere beleggingen nemen een plaats in. In dit verband zijn enkele uitlatingen in het eerste jaarverslag van de Federal Deposit Insurance Corporation opmerkelijk. Naar aanleiding van de speculatieve beleggingen van vele banken, stelt het verslag vast: „banks should be managed as institutions of loan and investment rather than as institutions of speculations” en even verder „as a group they (de banken) cannot get in and out of the investment market without completely disrupting that market” (blz. 19 van het verslag). Deze uitlatingen wijzen er voldoende op, dat het vraagstuk van de beleggingen van de Amerikaanse banken nog lang niet op bevredigende wijze is opgelost.

Ad 3. De veranderde structuur van de activa van de banken is na den oorlog tot aan de bankcrisis van 1933 gepaard gegaan met een wijziging in de samenstelling van de passiva tengevolge van een sterke toeneming van de „time-deposits”. Deze toeneming kan niet beschouwd worden als een barometer voor de besparingen, daar hierbij allerlei factoren (o.a. rentepolitiek) een rol hebben gespeeld. Een feit is echter, dat deze deposito's, die gebruikt werden als basis voor beleggingen op langen termijn; niet zoo stabiel waren als algemeen werd aangenomen. In de depressie daalde de omvang van de „time-deposits” bijna even snel als die van de „demand-deposits”²⁾. Na de

¹⁾ Zie ook de speech van McKenna in de vergadering van aandeelhouders van de Midland Bank Ltd. (Januari 1937).

²⁾ Ditzelfde verschijnsel is ook in andere landen op te merken, o.a. heel duidelijk in Zwitserland, ondanks het bestaan van de „Kassascheine”; deze werden door de banken, indien zij werden aangeboden, teruggekocht vóór den vervaldag.

bankcrisis is door allerlei oorzaken het aandeel van de „time-deposits” gedaald.

De instabiliteit van het totale bedrag der deposito's (daling met 30 pCt. van 1929 tot 1933, gevolgd door een stijging van 50 pCt. sedertdien) en haar gevolgen voor het economisch leven van de Vereenigde Staten verdient een verklaring. In het voorbereiden de rapport van het National Bureau of Economic Research¹⁾ wordt er op gewezen, dat het onderzoek den loop der gebeurtenissen tusschen 1929 en 1935 met groote zorgvuldigheid en autoriteit zal nagaan om de waarde te bepalen van de betrekkelijke efficiency van de bijna talloze maatregelen, die genomen zijn om de crisis te bestrijden en het herstel te bevorderen en verder om vast te stellen, tot welken omvang het financieele systeem moet worden georganiseerd om de totale bankdeposito's te stabiliseren en hen onder betere controle te brengen. „An indication of the limitations to which much of prevailing banking and credit theory is subject when viewed against an adequate factual setting should also be possible”, voegt het rapport er aan toe. Dit deel van het onderzoek zal dus een oplossing trachten te geven op het veel omstrede gebied van bank- en crediettheorieën.

Ad 4. De handelsbanken stonden in het begin onverschillig tegenover de opkomst van speciale instellingen, die afbetalingstransacties financieren. Langzamerhand hebben zij zich meer en meer voor deze zaken geïnteresseerd. Ook de depressie heeft daarin geen verandering gebracht. Integendeel een van de oorzaken, dat de banken in de laatste jaren deze zaken verder uitbreiden, zijn juist de geringe verliezen, welke de banken in de depressie op dit gebied hebben geleden. Andere redenen zijn de stijging van de beschikbare middelen en de daling van de winsten op andere uitzettingen. Van groot belang is ook de aanmoediging van de afbetalingsfinanciering door verschillende Federale instellingen, vooral door de Federal Housing Administration bij zijn pogingen om ten behoeve van de activiteit in de constructieijverheid het verlenen van „insured modernization credits” te bevorderen en aan te moedigen²⁾. Van nog grootere betekenis is een recente maatregel van den Federal Reserve Board om afbetalingspapier toe te laten tot het disconto of als onderpand voor voorschotten³⁾.

Het afbetalingscrediet neemt op het oogenblik een aanzienlijke plaats in de Amerikaanse credietstructuur in. Dit moge hieruit blijken, dat het totale bedrag aan consumentencrediet in den vorm van leningen in 1936 grooter was dan het totale bedrag van alle handelscredieten in de Vereenigde Staten⁴⁾.

Met het oog op de groote en waarschijnlijk nog wel toenemende betekenis van het afbetalingscrediet en de concurrentie tusschen financieele instellingen, waardoor de grenzen van de voorzichtigheid gemakkelijk overschreden worden, is het begrijpelijk, dat het onderzoek zich ook op dit gebied uitstrekt. Het belang van meer feitelijke kennis over het afbetalingscrediet ten behoeve van een nationale credietpolitiek en ook ten behoeve van bank- en crediettheorieën (men denke aan de controverses op dit gebied) is zonder meer duidelijk.

Ad 5. Op het gebied van de financiering van vaste goederen door middel van hypotheeken heeft in de Vereenigde Staten waarschijnlijk wel de grootste overdrijving plaats gevonden. In de depressie was

¹⁾ „A Program of financial research” (2 deelen, die samen reeds meer dan 300 pagina's groot zijn).

²⁾ Vgl. het genoemde rapport.

³⁾ Zie het artikel van Mr. J. van Galen „Circulatiebank en afbetalingscrediet” in E.-S.B. van 17 November jl.

⁴⁾ Volgens den heer E. S. Woosley in een rede op de jaarvergadering van de American Bankers Association (Zie het speciale nummer van The Commercial and Financial Chronicle van 30 Oct. 1937).

de hypotheekmarkt meer bevroren dan eenige andere financiële markt, waarvan de gevolgen ook thans nog duidelijk zichtbaar zijn. Voor de banken zijn deze zaken een niet onbelangrijke bron van inkomsten. Ondanks de verliezen, die hierop zijn geleden, vormen de hypotheeken op het oogenblik weer een even groot deel van de opbrengst gevende activa als in 1929, nl. ongeveer 9 pCt.

Het is zeer waarschijnlijk, dat de banken in de naaste toekomst haar hypotheekzaken zullen uitbreiden, aldus het genoemde rapport, als een gevolg van de recente veranderingen in de bankwetgeving, van de verreikende hervormingen van de financieringspraktijk van vaste goederen, en van de pogingen van The Federal Housing Administration om de hypotheekmarkt te ontgooien. Daarom is het, volgens het rapport, dringend noodzakelijk om voldoende gegevens te verzamelen over den omvang en den aard van het risico van hypotheekverstrekking door de banken. Dat de ongezonde praktijken op dit gebied weder ingang vinden, blijkt uit de discussies op de vergadering van de American Bankers Association, waar Mr. Alfred H. Hastings het volgende opmerkte: „From my opportunity to observe within a rather limited area, may I presume to state that, in my opinion, some of the errors of the 1920's are already again creeping in at the present time in the matter of competing for mortgages by granting too large a percentage of value loan”¹⁾.

Behalve de hier aangerode onderwerpen zijn in het voorbereidend rapport ook nog de vraagstukken betreffende de rentabiliteit van het bankwezen en de concentratiebeweging aangesneden; het eerste onderwerp heeft een algemeene beteekenis, het tweede is specifiek Amerikaansch. In de October-vergadering van de American Bankers Association is een sterke strooming, uitgaande vooral van de State banks, tegen het filialenstelsel en vooral tegen het McAdoo-wetsontwerp tot uiting gekomen (dit ontwerp, dat in de vorige zitting van het Congres is ingediend, beoogt het toelaten van de oprichting van bankfilialen in het gebied van een speciale Federal Reserve bank, dus over de grenzen van de afzonderlijke staten heen). Hieruit blijkt reeds, hoe nuttig een objectief onderzoek naar het geheele financiële mechanisme is, omdat daarbij tevens de oorzaken van de vele bankdébacles van vóór 1933 geanalyseerd zullen worden.

Het onderzoek zal dus tevens aan het licht brengen, of de financiële débacles het gevolg zijn van het financiële organisme als zoodanig of van krachten, die het economisch proces verstoren en zodoende indirect haar terugslag op de financiële structuur van de Vereenigde Staten doen gevoelen. Daarbij is het van het grootste belang, of het financiële apparaat dergelijke tendenzen accentueert of tegenwerkt. Want al mogen de bankwetten van 1933 en 1935 verbeteringen in het bankwezen hebben aangebracht, dan zijn toch nog talrijke vraagstukken onopgelost gebleven.

In de eerstvolgende jaren kunnen dus verschillende interessante publicaties over het Amerikaanse bank- en credietwezen worden verwacht, want het uiteindelijke rapport zal het resultaat zijn van talrijke onderzoekingen op de verschillende gebieden van het bank- en credietwezen in de Vereenigde Staten²⁾.

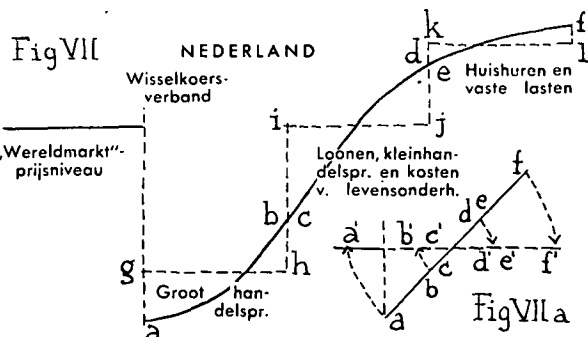
¹⁾ Zie het genoemde speciale nummer van de Financial and Commercial Chronicle, blz. 48.

²⁾ Tot de belangrijke publicaties, die reeds zijn verschenen, behoren o.a. het boek van Prof. Dr. M. Palyi — The Chicago credit market, organization and institutional structure (Chicago 1937, The University of Chicago Press, Prijs \$ 4,—) en het boek van Phillips-McManus-Nelson. Banking and the business cycle (The MacMillan Company, New York, Londen 1937).

PRIJSONTWICHTING EN MONETAIRE AANPASSINGSPOLITIEK.

III. DE PRIJS-AANPASSING IN NEDERLAND NA SEPTEMBER 1936.

Na de afkondiging van het gouduitvoerverbod of goudembargo, hetwelk praktisch de z.g. „devaluatie” of (goud-)waardevermindering van den Gulden tengevolge had, daalde het geheele Nederlandsche prijsniveau plotseling (gerekend in goudwaarde of goudvaluta) in een paar dagen tijds met den Gulden mee rond een 20 à 22½ pCt., als schematisch aangegeven door figuur VII.

De groothandelsprijzen van allerlei grondstoffen, welke uit het buitenland werden betrokken, reeds vóór de devaluatie praktisch vrijwel volledig „aangepast” (lijngedeelte a in figuur VI¹⁾ en VII) hadden zich nu plotseling opnieuw „aan te passen”, doch nu in *opwaartsche* richting.

Zou de Regeering zich dus, overeenkomstig de van sommige zijden verkregen suggesties, aanvankelijk een „depreciatie” met rond 20 pCt. der oude goudwaarde tot 80 pCt. der oude goudpariteit voor oogen hebben gesteld, dan zouden genoemde grondstoffen zich dus nu door een *prijsverhoging* tot rond 100/80 of met 25 pCt. opnieuw hebben moeten aanpassen aan de nieuw ontstane verhoudingen²⁾.

Zou men het bestanddeel, dat de grondstoffen in het algemeen vormen van den totalen kostprijs der eindproducten, op ongeveer 30 pCt. mogen taxeren, dan zou uit deze veronderstelde grondstof-prijsstijging met 25 pCt., aangenomen, dat al deze grondstoffen uit het buitenland zouden moeten worden geïmporteerd, op zichzelf slechts een kostprijverhoging der eindproducten volgen met ¾ van genoemde 25 pCt. of 7½ pCt. In den kleinhandel, waar alweer met allerlei bijkomstige, niet gestegen kosten zou zijn te rekenen (o.a. huishuren en vaste lasten) zou de uiteindelijke prijsverhoging tot nog engere proporties beperkt kunnen blijven, zoodat de kosten van het levensonderhoud praktisch vrijwel niet zouden behoeven te stijgen, indien tegelijkertijd in versneld tempo zou worden overgegaan tot de zoo algemeen als wenschelijk aangevoelde afbraak van alle steun- en beschermingsmaatregelen, welke de genoemde kosten van levensonderhoud tot nu toe kunstmatig hadden hoog gehouden.

Een zekere „stabilisatie der kosten van levensonderhoud” op het per 26 September 1936, vlak vóór de devaluatie bestaande niveau zal dan ook, naar wij op grond van verschillende Overheidsmaatregelen sedertdien meenen te mogen vermoeden, aanvankelijk een der voornaamste doeleinden zijn geweest, welke aan onze Regeering voor oogen heeft gestaan.

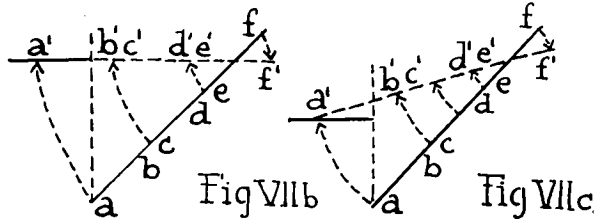
Het „aanpassings”-proces, door Nederland door te maken na, en gedeeltelijk tengevolge van, genoemde „devaluatie” had zich dus volgens deze gedachte ongeveer moeten voltrekken, als schematisch door ons aangegeven in figuur VIIa. De groothandelsprijzen van grond- en hulpstoffen en de exportprijzen van Nederlandsche eindproducten, wellicht ook de meest

¹⁾ Zie E.-S.B. 22 Dec. bladz. 937.

²⁾ Aangenomen, dat het wereldmarktprijsniveau op zichzelf onveranderd zou zijn gebleven.

gedaalde loonen in de „onbeschutte” bedrijven, zouden zich nu moeten aanpassen in *opwaartsche richting*; de loonen in de „beschutte” bedrijven, huishuren en vooral de „vaste lasten” zouden zich daarentegen ook nu nog, zij het in veel geringere mate dan vóór de devaluatie, *naar beneden* hebben aan te passen, zóódanig, dat het gemiddelde niveau der kosten van levensonderhoud (in dit geval dus de as of spil van het prijswentelingsproces) vrijwel gelijk zou blijven.

In werkelijkheid was er echter van een verlaging der „vaste lasten” nu al evenmin sprake, als vóór de devaluatie. Hier en daar werden de tramtarieven iets verlaagd, doch van een daling van eenig belang viel niets te bemerken (zie figuur V¹⁾). Iets meer daalden de huishuren der arbeiderswoningen.

De algemeene prijsstijging ter wereldmarkt van Juli 1936 tot Maart/April 1937 had aanvankelijk het „wereldmarkt”-prijsniveau nog verder omhooggedreven (zie figuur VIIb) en dus in dezelfde richting gewerkt als de devaluatie van den Gulden. Anderzijds was echter de z.g. „depreciatie” van den Gulden (in *goudwaarde*) tot een iets lager percentage teruggebracht²⁾.

De prijsdaling ter wereldmarkt sedert Maart/April 1937 heeft uiteraard eveneens in dezelfde richting gewerkt en dus de nog ongetwijfeld bestaande spanningen tusschen „vaste lasten” en „wereldmarkt”-prijsniveau weer *verscherpt*. Het eindresultaat van bovengenoemde onderling tegengestelde invloeden op de Nederlandsche prijsverhoudingen uitgeoefend door eenerzijds de veranderingen van het wereldmarktprijsniveau, anderzijds door de wijzigingen van het z.g. „depreciatie”-percentage van den Gulden, hebben wij schematisch aangegeven in figuur VIIc, door de lijn $a'-f'$, een beeld, dat ten volle zijn bevestiging vindt in de door figuur V voor September 1937 aangegeven percentages.

Van een werkelijke „stabilisatie” der kosten van levensonderhoud is niets terecht gekomen. Ook nu weer bleken het de „starre” huishuren en „vaste lasten” te zijn, welke een zekere stijging der gemiddelde kosten van levensonderhoud onvermijdelijk maakten, angezien ook de beoogde verlaging van crisislasten in verband met de nog steeds uiterst benarde positie der Overheidsfinanciën niet of slechts in onvoldoende mate mogelijk bleek.

Ook nu is er blijkens den scheeven stand van lijn $a'-f'$ in figuur VIIc nog steeds geen volledige „aanpassing” der Nederlandsche prijsverhoudingen vol-

¹⁾ Zie E.-S.B. 22 Dec. bladz. 936.

²⁾ Was het product Ipr (Importprijs) dus eerst door de devaluatie van den gulden met $x\%$ en door de prijsstijging ter wereldmarkt (zoowel voor import- als exportartikelen) met $y\%$ vergroot van $(P_{bui.} + K_{bui.}) \times W_i$ tot $\frac{100+y}{100} \times (P_{bui.} + K_{bui.}) \times \frac{100 W_i}{100-x}$ en Epr. (Exportprijs) evenzoo van $(P_{bui.} - K_{bui.}) \times W_i$ tot $\frac{100+y}{100} \times (P_{bui.} - K_{bui.}) \times \frac{100 W_i}{100-x}$, daarna bracht de vermindering der „depreciatie” genoemde producten weer terug tot respectievelijk $\frac{100+y}{100}$

$\times (P_{bui.} + K_{bui.}) \times \frac{100 W_i}{100-x+z}$ en $\frac{100+y}{100} \times (P_{bui.} - K_{bui.}) \times \frac{100 W_i}{100-x+z}$

gens de door ons als uitgangspunt gekozen normen (de gemiddelden in 1926—1930). Of een volledige terugkeer tot genoemde onderlinge prijsverhoudingen van 1926—1930 echter op zichzelf mogelijk en ook wenschelijk is te achten na de vaak geforceerde partiele aanpassingen der voorgaande jaren, meenen wij ernstig te mogen betwijfelen. Hoofdzak achten wij een zoo spoedig mogelijk herstel van het Nederlandsche bedrijfsleven tot een nieuw en standvastig evenwicht, dus met prijsverhoudingen in het binnenland, welke niet ieder oogenblik aanleiding geven tot ernstige ontwrichtingen en daaruit voortvloeiende aanpassingsproblemen³⁾.

De economische storingen en ontwrichtingen, voortvloeiende uit een voortdurend in waarde fluctueerend nationaal geldwezen, dat nu eens positieve, dan weer negatieve ondernemerspremies als massaal verschijnsel in het leven schijnt te roepen, zullen dan tot een minimum kunnen worden beperkt, mits ook de verdere economische en financieele binnenlandsche politiek er op gericht zij, zoowel het ontstaan van inflatorische als deflatorische ontwikkelingstendenzen in het binnenland zooveel mogelijk te voorkomen. Voor landen als Engeland en de Vereenigde Staten van Amerika, welke op zichzelf voor het wereldmarktprijsniveau een vrijwel toonaangevende positie innemen, zullen genoemde binnenlandsche stabilisatiemaatregelen uiteraard zelfs van overheerschende betekenis moeten zijn, doch ook in deze landen zal stellig de *monetaire prijsdynamiek* in de toekomst een onderwerp van ernstige studie moeten vormen. Men herinnere zich hiervoor slechts o.a. de ernstige consequenties, uit de Amerikaansche zilverpolitiek der laatste jaren voortgevloeid voor het Chineesche geldwezen.

Voldoende meenen wij na voorgaande beschouwingen in het licht te hebben gesteld, welke buitengewone beteekenis men in het algemeen heeft te hechten aan een juist en helder inzicht in de prijsdynamische verschijnselen, zooals deze zich in verband met de monetaire politiek in binnen- en buitenland openbaren. Speciaal voor den accountant en bedrijfs-econoom, als voorlichters van het nationale bedrijfsleven, achten wij een dergelijk inzicht niet alleen wenschelijk, doch zelfs een eerste vereischte.

A. J. W. RENAUD.

³⁾ Het terugbrengen der door ons in deze studie geconstateerde tweeledige prijsgebondenheid — eenerzijds die der „vaste lasten” aan de „Gulden is Gulden”-fictie, anderzijds die der import- en exportprijzen aan het „wereldmarkt”-prijsniveau — tot slechts één enkele gebondenheid zal hiervoor naar onze meening een der voornaamste middelen kunnen zijn. Een zekere stabilisatie der Nederlandsche in- en uitvoerprijzen op een in Gulden gerekend vrijwel constant gemiddelde, eventueel met een zekere speelruimte naar boven en beneden als weleer bij den z.g. „gouden standaard” bestond binnen de grenzen der z.g. „goudpunten van in- en uitvoer”, zal dan ook volgens bovenstaande door ons beschreven gedachtengang, een der voornaamste „objectieve richtlijnen” voor de door Nederland in de naaste toekomst te volgen monetaire politiek moeten zijn. Eerst dan zal naar onze meening het ideaal eener „waardevaste” nationale geldeenheid zooveel mogelijk worden benaderd, doch ook dan nog zullen ongetwijfeld de afzonderlijke prijzen en zelfs geheele prijs-groepen een zekere op- en neerwaartsche golving, zij het in onderling tegengestelde richtingen, blijven vertoonen.

DE RICHTLIJNEN VOOR DE VERKEERSPOLITIEK IN NEDERLAND.

Op 27 Februari 1935 heeft Minister Dr. H. Colijn bij de behandeling van de begroting van het Departement van Waterstaat in de Eerste Kamer in zeven punten de richtlijnen van de verkeerspolitiek in Nederland vastgesteld. In deze zeven punten zijn slechts algemeene richtlijnen weergegeven en tegen deze algemeene richtlijnen zijn noch van de zijde van de Spoorwegen, noch van de zijde van het particuliere

beroepsvervoer ernstige bezwaren aangevoerd. Blijkbaar heeft men aan beide zijden lof en critiek opgeschort tot het moment, waarop de Regeering tot een praktische uitwerking dier richtlijnen zou overgaan.

Het komt mij echter voor, dat deze richtlijnen zelf een nadere beschouwing zeker waard zijn en dat speciaal in een periode, waarin het steeds duidelijker wordt, dat het verkeersvraagstuk op eenigerlei wijze spoedig tot een definitieve oplossing moet worden gebracht.

Wel van bijzonder belang schijnt mij het eerste van deze zeven punten, hetwelk in de Handelingen van de Eerste Kamer 1935, bldz. 402 als volgt geformuleerd wordt,

„dat het geheele verkeerswezen als een eenheid behoort te worden beschouwd”.

Deze zelfde gedachte komt ook reeds tot uitdrukking in Regeeringsstukken van vroegere datum, o.a. ook in het Rapport van de Commissie Welter. Weinigen zullen tegen deze stelling in dezen algemeenen vorm gesteld, bezwaren willen aanvoeren, maar bij de praktische uitwerking daarvan stuit men direct op ernstige belangentegenstellingen. De omschrijving is ook eenigszins vaag en een nadere concretisering van deze gedachte is dan ook noodig om met vrucht te kunnen redetwisten over de bruikbaarheid van deze richtlijn als uitgangspunt van een praktische verkeerspolitiek.

Eenheid in economischen zin.

Als men zegt, dat men het vervoer als een eenheid moet beschouwen, kan men dat op zeer verschillende manieren interpreteren. Men kan daarmee bedoelen, dat het verkeerswezen op zoodanige wijze moet worden geordend, dat elk onderdeel van het verkeer wordt verzorgd door het vervoermiddel, dat daartoe economisch het meest geschikt is, of m.a.w. door het vervoermiddel, dat dat vervoer met de geringste economische kosten kan bewerkstelligen. Indien in een bepaalde onderneming verschillende productiemiddelen alternatief kunnen worden gebruikt, om een bepaald product te vervaardigen, dan zal de leider van die onderneming zich bij de keuze van het productiemiddel, dat hij in ieder geval zal gebruiken, ook laten leiden door het verschil in economische kosten, die bij het gebruik van de verschillende productiemiddelen ontstaan.

Indien echter twee ondernemingen in onderlinge concurrentie trachten een bepaalde order te verkrijgen, zullen zij zich niet laten leiden door het verschil in economische kosten in beide ondernemingen. Zelfs al weet de leider van een van die ondernemingen, dat de productiekosten voor de uitvoering van die order in zijn bedrijf hooger zijn, dan in het bedrijf van een concurrent, dan zal dat hem er zeker niet van weerhouden te trachten de order te verkrijgen. Slaagt hij daarin door een scherpe prijsaanbieding inderdaad, dan heeft dat tot gevolg, dat er, in den bedrijfstak in zijn geheel gezien, verspilling ontstaat. De productiekosten van die order worden immers in dat geval hooger dan noodzakelijk is, doch de concurrent, die de order gekregen heeft, zal zich daarover niet bekommeren.

In elke onderneming afzonderlijk beschouwd zijn de economische belangen gecoördineerd en zal dus steeds de meest rationeële productiemethode gekozen worden. De economische belangen van verschillende ondernemingen, die tot een bepaalden bedrijfstak behoren, zijn echter niet gecoördineerd en dit is de oorzaak van het ontstaan van voren gesignaleerde verspilling. Maatschappelijk is het zeker ongewenscht, dat noodloze kosten worden gemaakt, als gevolg van het feit, dat de minder efficiënte onderneming een bepaalde order krijgt, maatschappelijk is dat als verspilling aan te merken.

Prof. Limperg heeft in verschillende van zijn bedrijfseconomische beschouwingen de hypothese van de

van bovenaf geleide onderneming ingevoerd. Alle krachten, die in die van bovenaf geleide onderneming zouden samenwerken zouden volkomen gecoördineerd zijn. Verspilling als de vorenbedoelde zou dus in een dergelijke onderneming, die een geheele bedrijfstak zou omvatten, niet voorkomen. Deze hypothese is inderdaad zeer vruchtbaar en als men het verkeerswezen in zijn geheel als een *economische* eenheid wil beschouwen, dan moet men zich alle individuele verkeersbedrijven voorstellen als onderdeelen van zulk een van bovenaf geleide onderneming. De leiding van die onderneming zou dan het vervoer op de economisch meest rationeële wijze verdeelen over al die onderdeelen en het gevolg daarvan zou zijn, dat de totale economische kosten van het geheele vervoer tot het minimum zouden worden teruggebracht. Men moet zich dan die van bovenaf geleide onderneming niet denken als een enorm staatsbedrijf of een zeer groot monopolistisch particulier bedrijf. Veel meer moet men zich in deze hypothese denken, dat alle individuele bedrijven zelfstandig zouden blijven bestaan, maar dat de leiders van die bedrijven zich alleen zouden laten leiden door het economisch collectief belang van den bedrijfstak, welk belang het best gediend wordt door een zoodanig gebruik van alle verkeersmiddelen, dat de totale vervoerkosten tot het minimum zouden worden teruggebracht.

Er is alle reden om het begrip eenheid in het verkeerswezen in dezen zeer ruimen zin te interpreteren; deze interpretatie schijnt mij als uitgangspunt voor een praktische verkeerspolitiek zelfs de eenig juiste. Het vervoerbedrijf is een hulpbedrijf, dat ten dienste staat van alle personen en bedrijven. Hoe lager de vervoerkosten zijn, hoe lager ook de voortbrengingskosten van alle producten zijn, want de vervoerkosten vormen een deel van die voortbrengingskosten. Lage vervoerkosten bevorderen de arbeidsverdeling tusschen de verschillende bedrijven; zij bieden ruimere mogelijkheid voor specialisatie in de productie. Veelvuldig is de stelling verdedigd, dat lage vervoerprijzen een maatschappelijk belang dienen, maar juist is het te zeggen, dat lage vervoerkosten het maatschappelijk belang dienen, want indien de vervoerprijzen laag zijn, maar daarbij lager liggen dan de economische kosten van het vervoer, wordt het maatschappelijk belang enerzijds gediend en anderzijds geschaad, doordat arbeidskrachten en productiemiddelen dan in een verliesgevend vervoerbedrijf worden aangewend en daardoor worden onttrokken aan andere bedrijfstakken, waar zij met profijt zouden kunnen worden aangewend.

Van dezen toestand van volledige coördinatie van de economische belangen van alle bedrijven, die bij het verkeerswezen zijn betrokken, zijn wij thans nog wel zeer ver verwijderd. In de praktijk zien wij in het vervoerbedrijf een zeer ernstige versplintering, in elke onderneming is het specifiek belang van die onderneming het allesbeheerschend motief. Of door overheveling van vervoer van het eene bedrijf naar het andere bedrijf de totale economische kosten van het vervoer stijgen blijft bij de huidige organisatie van ons verkeerswezen geheel buiten beschouwing. In vele gevallen wordt vervoer verkregen tegen een prijs, die slechts weinig hooger is dan de directe kosten aan dat vervoer verbonden, waarbij dan dus de algemeene bedrijfskosten voor een overwegend gedeelte ongedekt blijven. Men denke in dit verband aan de prijsonderbieding om retourvracht te verkrijgen, aan de prijs- onderbieding, die tot doel heeft emplooi te vinden voor de vervoermiddelen in perioden van slapte.

De maatregelen, die noodig zouden zijn om de volkomen verstoorde eenheid van het verkeerswezen in dien zin te herstellen zouden ongetwijfeld zeer verstrekkend moeten zijn. Men kan zich zelfs de vraag stellen of de invloed van den Staat zoo verreikend is, dat de verschillende verkeersbedrijven de mogelijkheid kan worden ontnomen, om vervoer te bewerkstelligen, dat goedkooper of beter door andere verkeersmidde-

len zou kunnen worden verricht. Of het mogelijk zal zijn zulke maatregelen te treffen is overigens in dit verband van secundair belang, van veel meer belang is het te onderzoeken, of men door deze doelstelling inderdaad de beste waarborgen schept voor de behartiging van het algemeen belang, opdat bij het treffen van praktische maatregelen die doelstelling steeds in acht genomen kan worden, ook al zou het dan niet mogelijk zijn dit einddoel op korten termijn te bereiken.

Naar mijn oordeel dient men inderdaad te streven naar een eenheid in het verkeerswezen in dezen zin. De groote sociale en economische belangen, die voor de geheele bevolking en voor handel en bedrijf verbonden zijn aan een rationeële organisatie van het verkeerswezen rechtvaardigen naar mijn meening volkomen een ingrijpen van den Staat in de bedrijfsvrijheid, die althans tot voor enkele jaren, één van de belangrijkste grondslagen van onze maatschappelijke organisatie scheen.

Eenheid in technischen zin.

Men kan echter de eenheid in het verkeerswezen ook nog in geheel anderen, meer technischen zin interpreteren. Algemeen wordt erkend, dat onze huidige maatschappelijke organisatie den onvoorwaardelijken eisch stelt, dat een volledig net van verkeersverbindingen gehandhaafd wordt. De verkeerspolitiek kan er eenzijdig op gericht zijn die algemeene verkeersmogelijkheid in stand te houden. Men kan zich op het standpunt stellen, dat het de Regeering tot op zekere hoogte onverschillig kan laten, welke vervoermiddelen zullen worden gebruikt, om het verkeer te verzorgen, mits zekerheid bestaat, dat het geheele verkeer verzorgd zal worden. Men ziet dan als het ware het verkeersnet als een technische eenheid en de verkeerspolitiek kan dan een politiek van onthouding zijn, zoolang volledige exploitatie van dat verkeersnet op eenigerlei wijze verzekerd is. De Regeering zou dan alleen hebben in te grijpen, indien bepaalde ondernemingen door den concurrentiestrijd gedwongen zouden worden de exploitatie te staken, zonder dat de exploitatie door andere verkeersmiddelen zou worden overgenomen.

In die technische beschouwingwijze zou de Regeering zich over de bedrijfsuitkomsten van de verschillende vervoerbedrijven niet hoeven te bekommeren, terwijl zij dan ook onverschillig zou kunnen staan tegenover het verschil in de zelfkosten van verschillende vervoerbedrijven. Wel past het in deze beschouwingwijze, dat de Regeering maatregelen zou treffen, om de noodeloze doublures van verkeersverbindingen tegen te gaan, omdat daardoor de verzorging van die verkeersverbinding niet verbeterd wordt. Voor zoover men de interpretatie van het berip eenheid in het verkeerswezen als grondslag van de regeeringspolitiek mag afleiden uit de praktische verkeerspolitieke maatregelen, die tot nog toe getroffen zijn, zou men geneigd zijn deze interpretatie als die van de Regeering te beschouwen. Het komt mij echter voor, dat deze beperkte technische interpretatie moet leiden tot consolideering van vermijdbare en maatschappelijk ongewenschte verspilling en als grondslag van een economisch doelmatige economische verkeerspolitiek schijnt mij deze beperkte technische interpretatie dan ook geheel onaanvaardbaar.

Het verkeer als eenheid ter dekking van de lasten van het verkeer.

Tenslotte is er nog een derde interpretatie van het begrip eenheid in het verkeerswezen. Men kan zich namelijk op het standpunt stellen, dat het verkeerswezen in dien zin als een geheel moet worden beschouwd, dat alle deelen tezamen self-supporting moeten zijn, dat dus de verliezen, die in bepaalde verkeersbedrijven geleden worden, moeten worden gedekt

door lasten, die de andere verkeersmiddelen hebben te dragen. De Staat heeft bij de exploitatie van alle verkeersmiddelen een groot direct financieel belang. Ten aanzien van de Spoorwegen is de Staat tot bijbetaling van de verliezen verplicht, ten aanzien van het wegverkeer heeft de Staat enorme investaties gedaan in het wegennet, welke investaties geamortiseerd moeten worden uit de opbrengsten, die uit het wegverkeer worden verkregen. Met betrekking tot de binnenscheepvaart geldt geheel hetzelfde als ten aanzien van het wegverkeer. De Staat is dus financieel zeer nauw betrokken bij de financiële uitkomsten van alle verkeersbedrijven. Is de rendabiliteit van die bedrijven onvoldoende, dan zal of door bijbetaling van tekorten, of door onvoldoend accres der baten, die moeten dienen om de kapitaalsinvestaties te amortiseeren, de Staat financiële schade lijden. De Staat heeft echter geen zelfstandig inkomen en zal dus deze financiële schade moeten dekken door belastingheffing.

Men kan zich nu op het standpunt stellen, dat dekking van deze financiële schade door belastingopheffing niet doelmatig is, omdat die lasten daardoor mede zouden drukken op personen, die geen of slechts een zeer gering belang hebben bij het vervoer van goederen en personen. Het past in dezen gedachtengang, dat die lasten alleen gedragen worden door diegenen, die belang hebben bij de regelmatige verzorging van het verkeer. Dit doel kan dan bereikt worden door de lasten, die het verkeerswezen op den Staat leggen te dekken door heffingen op het verkeer.

Men kan op grond van die redeneering natuurlijk niet verdedigen, dat in economischen zin ondoelmatige verkeersbedrijven kunstmatig gehandhaafd worden door subsidies, die gedekt zouden worden door nieuwe lasten op het economisch gezonde deel van het verkeersbedrijf, maar dit vraagstuk heeft nog een geheel ander aspect. De rentabiliteitsmogelijkheden in verschillende deelen van het verkeerswezen zijn zeer ongelijk. De economische kosten van het vervoer in verkeersarme gebieden en op verkeersarme trajecten zijn uit den aard der zaak zeer hoog. Zou men voor die vervoeren den vervoerprijs baseeren op de vervoerkosten, dan zou dat leiden tot een prohibitieven vervoerprijs.

De verdeling van de bevolking, alsmede van handel en industrie is gegrondest en historisch gegroeid op basis van een vervoertarief, dat evenredig stijgt met den vervoersafstand en het te vervoeren quantum. Bij de concessieverleening aan de Spoorwegen heeft men aan dat bedrijf de verplichting opgelegd ook de niet loonende vervoeren te bewerkstelligen tegen het normale algemeen geldende tarief. Nadien ontwikkelde zich de concurrentie tusschen de verschillende verkeersmiddelen in sterke mate. De nieuw opgekomen vervoermiddelen hadden geen vervoerplicht. Er was ook niet de minste reden om ook aan die bedrijven een vervoerplicht op te leggen, zoolang de Spoorwegen zich op behoorlijke wijze van die taak kweten. Een meervoudige vervoerplicht op eenzelfde baanvak zou natuurlijk zinloos zijn. Het is den Staat volkomen onverschillig welk vervoermiddel dat onrendabele vervoer bewerkstelligt, mits maar zekerheid bestaat, dat de algemeene vervoergelegenheid in stand blijft. Indien echter in den zich ontwikkelenden concurrentiestrijd het spoorwegbedrijf verplicht wordt de tarieven op de verkeersintensieve baanvakken op kostprijsbasis te stellen, terwijl daartegenover de niet loonende tarieven op de verkeersarme trajecten ongewijzigd blijven, dan zal dat bedrijf daardoor in een verliespositie komen. Dat verlies moet door den Staat gedekt worden en dus op eenigerlei wijze op den belastingbetaler verhaald worden. Men kan zich nu op het standpunt stellen, dat dat geen doelmatige dekkingsmethode is en dat er meer reden is om die verliezen te dekken door heffingen op de andere verkeersmiddelen, omdat zij door de exploitatie van het spoorwegbedrijf bevrijd zijn van de verplichting hun

deel te dragen in het in economischen zin noodlijden-
de vervoer, dat nu eenmaal niet gestaakt kan worden.

* * *

Het is wel opmerkelijk, dat men in de laatste jaren in de vele en veelal felle discussies over het verkeersvraagstuk nimmer is gekomen tot een nadere precisering van het begrip eenheid van het verkeer, terwijl die eenheid toch het uitgangspunt vormde voor vele van die beschouwingen. Het komt mij voor, dat van de drie vorengenoemde interpretaties alleen de eerste en meest verstrekkende een bruikbare basis kan opleveren voor de praktische oplossing van het verkeersvraagstuk. Het is niet te ontkennen, dat de invloed van den Staat in een verkeerspolitiek, die op die basis is gegrondvest zeer verstrekkend is en dat tegen de verkeersordening op dien grondslag vele van de algemeene bezwaren tegen „ordering” zijn aan te voeren.

Anderzijds is het echter evenmin verdedigbaar de enorme krachtsverspilling, die zich thans dagelijks in het geheele verkeerswezen manifesteert door de instandhouding van vijf- en meervoudige verkeersverbindingen, te doen voortbestaan. Reeds te lang heeft men getalmd met de oplossing van dit vraagstuk, steeds ernstiger worden de excessen van de ongebreidelde concurrentie, als systeemlooze prijsonderbieding en steeds voortgaande uitbreiding van de overcapaciteit in het vervoerbedrijf. De oplossing van dit vraagstuk wordt steeds moeilijker en de tijd is dus zeker rijp, om op basis van tot in alle details geconcretiseerde richtlijnen te beginnen met de praktische uitwerking van de vele kwesties, die een oplossing eischen.

A. M. GROOT.

AANTEKENINGEN.

Structureele wijzigingen in den afzet van Tsjecho-Slowaaksche industrieele producten.

Tsjecho-Slowakije is een der zgn. „Nachfolge”-Staten der voormalige Donau-Monarchie en bezit eerst sedert 1918 haar zelfstandigheid. Dit feit moet bij een beschouwing van den momenteelen toestand en een beoordeeling der aanwezige ontwikkelingsstendenzen vooral goed in het oog worden gehouden.

De opbouw van het economisch leven had immers plaats in het kader der groote, in 1913 52 miljoen zielen tellende, Donau-Monarchie, waarvan de heden ten dage Tsjecho-Slowakije vormende provincies voornamelijk de industrieele centra waren. De, met uitzondering van het tegenwoordige Oostenrijk, nagenoeg geheel agrarische gebieden werden zodoende uit de provincies Bohemen, Moravië, etc. van industrieele producten voorzien, terwijl de stroom der agrarische voortbrengselen zich voor een belangrijk deel naar deze noordelijke provincies richtte.

De productie van steenkool bedroeg in het nu tot Tsjecho-Slowakije behorende gebied 13 miljoen metrieke tonnen tegen 16 miljoen in geheel Oostenrijk-Hongarije. In de voortbrenging van bruinkool voorzag Tsjecho-Slowakije voor 60 pCt. Niet minder dan $\frac{2}{3}$ van alle stoommachines der Monarchie bevonden zich op het gebied van Tsjecho-Slowakije.

De verschillende vredesverdragen na 1918 waren uitgangspunt van de vorming van een reeks nieuwe Staten of op vergrooting van bestaande Staten met het grondgebied der voormalige Monarchie. De jonge Staten, in het kader der Monarchie met uitzondering van Oostenrijk en Tsjecho-Slowakije agrarisch georiënteerd, gingen nu over tot de vestiging van eigen industrieën. Tot bescherming der zich nog te ontwikkelen bedrijfstakken werden hoge invoerrechten, zgn. „Erziehungszölle”, ingesteld, die buitenlandsche industrieele producten zwaar belastten of soms zelfs heelemaal weerden.

Het zwaarst trof deze ontwikkeling het jonge Tsjecho-Slowakije, dat zich zodoende van zijn oude

afnemers zag afgesloten en dus met alle kracht er naar moest streven elders nieuwe afzetgebieden te vinden. Deze verschuiving in afzetgebieden vereischte zeer veel van de energie der Tsjechische industrie. Het zich afwenden van de afzetgebieden in Centraal en Zuid-Oost Europa en het zich richten naar landen als Duitschland, de Vereenigde Staten, Engeland en Frankrijk beteekende dikwijls tevens een totale wijziging van den aard der voortgebrachte goederen. Smaak en gewoonte in Westersche landen verschilden sterk van die in de oude débouchés.

Deze eerste periode van aanpassing aan de nieuwe toestanden, die van 1920 tot ongeveer 1930 duurde had tot gevolg, dat de Tsjechische export zich voornamelijk op Duitschland begon te richten, dat daarna de landen van West Europa en de Vereenigde Staten volgden, en dat tenslotte weer pogingen werden gedaan, het afzetgebied in Zuid-Oost Europa te heroveren.

De aanpassing kon, na de eerste moeilijke jaren, aan het einde der genoemde periode, als geslaagd worden beschouwd. De industrie werkte op nagenoeg de volle capaciteit, de werkloosheid was zeer sterk gedaald en bedroeg in 1929 gemiddeld slechts 41.000 personen, bij een bevolking van ruim 14 miljoen.

* * *

De crisis van 1929, die in Tsjecho-Slowakije eerst in 1931 met volle kracht inzette, leidde spoedig tot nieuwe, meer dan conjunctureele, moeilijkheden. De alom heerschende depressie deed den industrieelen uitvoer van Tsjecho-Slowakije zeer sterk terugloopen. Daarbij kwam nog, dat de in de jaren na 1920 bevorderde agrarisatie, de landbouwcrisis ook voor Tsjecho-Slowakije zeer gevoelig deed zijn. Het aantal werklozen nam schrikbarend toe en bereikte bijna de 800.000. De zich zoo juist aangepaste industrie leed sterk onder de daling van de consumptieve kracht van Duitschland.

Met het ontstaan der Deutsche deviezenmoeilijkheden, — nog onder Brüning —, vooral echter na het aan het bewind komen van Hitler, oefende de Tsjechische Regeering een bewust invloed uit op de richting van den export. Er ontstond een streven den afzet der Tsjechische producten zooveel mogelijk van landen met deviezenmoeilijkheden af te houden en naar landen met vrije markten te dirigeren. Zoodoende kwam ook aan de pogingen het afzetgebied in den Balkan en andere Staten van Oost Europa te heroveren, een einde, terwijl de uitvoer naar Duitschland niet bepaald werd bevorderd. Het is mogelijk, dat aan het laatste, politieke motieven niet vreemd waren.

Tegelijk met deze nieuwe wijziging in de richting van den export, meende de Regeering de positie van het land te verstevigen, door het binnenlandsche kostenpeil, dat door deflatie reeds voor een deel zich aan het buitenlandsche had aangepast, met behulp van een devaluatie verder aan te passen. De devaluatie, die in het begin van 1934 plaats vond, bedroeg 16,6 pCt.

De resultaten van deze nieuwe economische politiek waren vooreerst niet bijzonder opvallend. De toestand verbeterde weliswaar, doch de activiteit van het economisch leven bleef bij die in vele andere landen ten achter. Nog steeds moest van een zekeren depressieven toestand sprake blijven.

Het gedurende 1936 sneller voortschrijdende herstel in de meeste landen van Europa, vooral echter de tweede devaluatie, in het najaar van 1936, beteekende voor Tsjecho-Slowakije een definitief einde van de depressie. De opleving, in het begin voornamelijk gedragen door de belangrijke bewapeningsindustrie (Skoda), breidde zich langzamerhand uit tot de verschillende takken der productiemiddelenindustrie en kreeg tenslotte ook vat op de verbruiksgoederenindustrie.

Het herstel had een buitengewoon snel verloop.

Binnen het jaar stegen de meeste indices van een crisis-niveau tot, of boven dat van 1929. Indien men de productie van 1929 op 100 stelt, verkrijgt men voor 1937 het volgende beeld.

Indexcijfers van de productie (1929 = 100).

steenkool	108.7	papier	117.2
staal	107.5	schoenen	89.4
automobielen	105.2	confectie	160.5
chemische industrie ..	119.3	glas, porselein	55.0
textiel	107.4	voedingsmiddelen ..	82.2

Het aantal werklozen was binnen een jaar tijds gehalveerd. Het bedraagt nu ca. 210.000.

* * *

Opmerkelijk is vooral de ontwikkeling van den buitenlandschen handel. De stijging sedert 1936 bedraagt bijna 100 pCt. Als resultaat van het gehuldigde principe, dat ook de best functioneerende clearing met den Balkan of Duitschland niet is te vergelijken met een markt in de Vereenigde Staten of West-Europa, onderging de export een belangrijke structureele wijziging.

Opnieuw kon de Tsjechische industrie erop wijzen, binnen eenige jaren een aanmerkelijke verandering in de afzetgebieden met goed gevolg tot stand te hebben gebracht. De uitvoer naar Duitschland, Italië en Zuid-Oost-Europa ging, ondanks een kleine absolute stijging, relatief sterk achteruit; terwijl die naar Engeland en Dominions, Amerika en West-Europa relatief zeer belangrijk steeg.

De stabiliteit der omstandigheden in de nieuwe afzetgebieden geeft ook aan de Tsjechische industriële bedrijvigheid een vrij hechte basis.

Nu sedert eenige maanden op de verschillende grondstoffenmarkten een vrij ernstige terugslag is te bespeuren, terwijl ook de bedrijvigheid in de Vereenigde Staten en in West-Europa een reactie vertoont, is het van beteekenis in den komenden tijd na te gaan, hoe de Tsjechische industrie, nadat zij de gevolgen der laatste crisis slechts met zeer ingrijpende veranderingen kon te boven komen, zich zal houden. Nu zal ook moeten blijken, in hoeverre de bevoorrechte wijziging in de afzetgebieden gunstige resultaten zal kunnen afwerpen.

Productie en afzet van diamant.

In verband met de beteekenis, die de diamantbewerking nog steeds voor ons land heeft, resumeeren wij hier eenige belangwekkende beschouwingen, welke „The Economist” van 18 December jl. aan de productie van diamant wijdt.

Het zal den lezer niet verwonderen, dat een weelde-artikel gelijk diamant toch in overwegende mate uiterst conjunctuurgevoelig is. Werd er in de jaren 1927 tot 1929 jaarlijks nog gemiddeld £ 12 miljoen aan ruwe diamant omgezet, in 1932 was dit bedrag teruggelopen tot slechts £ 1½ miljoen. Na 1932 ontstond echter een zeer belangrijke opleving. Voor 1937 raamt men den omzet op £ 9½ miljoen, terwijl deze in 1936 reeds £ 8¼ miljoen bedroeg. Ook de prijzen van luxe-diamant zijn thans weer 40 tot 50

pCt. hooger dan het laagste niveau tijdens de depressie.

Onderstaande tabel doet wel zeer duidelijk zien, hoe de toestand is verbeterd, want deze hogere prijzen kwamen tot stand bij een sterk toenemende productie.

Wereldproductie van diamant
(volgens het „Imperial Institute”).

	Hoeveelheid (in 1000 metr. karaat)			Waarde (in £ 1000)		
	1933	1935	1936	1933	1935	1936
Z.-Afrika	507	677	624	1.560	2.171	2.125
Z.-W.-Afrika ..	2	128	185	15 ¹⁾	547 ¹⁾	918 ¹⁾
Angola	374	482	578	483 ²⁾	626 ²⁾	786 ²⁾
Sierra Leone....	32	295	616	76	402	725
Belgische Congo	2.257	3.169	4.634	411	500 ²⁾	712
Goudkust	804	1.350	1.415	518	546	585
Brazilië	34	39	136	520	290	205
Totaal Britsch Imperium....	1.399	2.501	2.880	2.288	3.785	4.460
Totaal andere landen	2.661	3.690	5.360	1.422	1.425	1.710
Wereld totaal..	4.060	6.191	8.240	3.710	5.210	6.170

¹⁾ Gebaseerd op verkoopwaarde. ²⁾ Gebaseerd op uitvoerwaarde.

Zeer opvallend bij deze cijfers is het feit, dat het Britsche Imperium in 1936 slechts 35 pCt. in de totale hoeveelheid bijdroeg, doch dat deze betrekkelijk geringe hoeveelheid niet minder dan 72 pCt. van de waarde der wereldproductie uitmaakte. Zuid-Afrika, dat in het staatje der hoeveelheden een ondergeschikte rol speelt, produceert in waarde uitgedrukt meer dan een derde van de totale productie. De Zuid-Afrikaansche productie zal over 1937 nog een aanmerkelijke uitbreiding te zien geven.

De opleving in de diamantindustrie moet behalve aan de algemeene conjuncturele opleving nog aan twee bijzondere factoren worden toegeschreven.

Aan de aanbodzijde is een gunstige factor gelegen in de versterkte positie van de Centrale verkooporganisatie, welke te danken is aan de nauwere aaneensluiting van de producenten, waarop deze verkooporganisatie steunt.

Aan de vraagzijde heeft zich ook een — wellicht nog belangrijker — verandering voltrokken, n.l. een snel toenemend gebruik van diamant voor industriële doeleinden.

Een verkoopsyndicaat voor ruwe diamant bestond reeds sinds vele jaren. Een moeilijkheid voor deze Diamond Trading Company was echter altijd geweest, dat verschillende belangrijke producenten buiten dit syndicaat stonden. De scherpe concurrentie, die aldus bleef bestaan, was mede debet aan de ineenstorting van de diamantmarkt in de eerste jaren na 1929. Tot 1933 had o.m. de Zuid-Afrikaansche Regeering een eigen verkoopinstantie, evenals enkele andere particuliere Zuid-Afrikaansche mijnen, die niet tot de zgn. „Conference-Producers” behoorden. In 1933 kwam hierin door de oprichting van de South African Diamond Producers' Association een ingrijpende verandering.

AANVOER VAN GRANEN. (In tons van 1000 kg.)

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	19-25 Dec. 1937	Sedert 1 Jan. 1937	Overeenk. tijdvak 1936	19-25 Dec. 1937	Sedert 1 Jan. 1937	Overeenk. tijdvak 1936	1937	1936
Tarwe	17.605	1.467.102	995.493	—	27.433	10.291	1.494.535	1.005.784
Rogge	3.199	272.266	257.565	270	4.145	1.976	276.411	259.541
Boekweit	60	18.972	24.210	—	—	350	18.972	24.560
Maïs	11.189	1.345.011	820.341	5.661	154.478	146.835	1.499.489	967.176
Gerst	7.720	387.479	322.742	1.601	15.015	29.013	402.494	351.755
Haver	—	144.069	111.481	—	3.180	4.081	147.249	115.562
Lijnzaad	7.000	211.066	277.577	3.400	216.400	174.170	427.466	451.747
Lijnkoek	1.263	69.837	52.928	—	—	375	69.837	53.303
Tarwemeel	945	41.088	37.103	225	9.800	10.243	50.888	47.346
Andere meelsoorten	600	41.658	36.643	140	8.000	1.136	49.658	37.779

Deze nieuwe organisatie omvat nu alle Zuid-Afrikaansche producenten. De verkoop geschiedt thans door een dochteronderneming van de Association, n.l. de Diamond Trading Company Limited. Deze maatschappij treedt tevens als verkooporganisatie op voor de voornaamste producenten buiten Zuid-Afrika. Er is dus reeds in zeer sterke mate een centralisatie van het aanbod bereikt, terwijl momenteel de oprichting van een wereldorganisatie voor de geheele diamantindustrie in voorbereiding is. Tot het stichten van deze organisatie, die alle stadia van het geheele diamantbedrijf, zoowel de productie als den handel en de verdere verwerking, zal moeten omvatten, is in September jl. te Antwerpen besloten.

Deze straffere organisatie van het aanbod is op zichzelf geen afdoende verklaring voor de verdubbeling, die de productie tusschen 1933 en 1936 heeft ondergaan. De productie buiten Zuid-Afrika vertoont een quantitatief zelfs meer dan een verdubbeling. De productie steeg van 3.553.000 metrieke karaats met een waarde £2.150.000 in 1933 kwam deze tot 7.616.000 metrieke karaats met een waarde van £4.045.000 in 1936. Het is vooral de industrie-diamant welke den sterksten vooruitgang heeft vertoond. Werd vroeger de diamant in de industrie en hoofdzakelijk slechts gebruikt voor glas-snijden en graveeren, in de laatste jaren is er een geheel nieuw afzetgebied bijgekomen, n.l. de bewerking van harde metalen. Ongeveer 40 pCt. van de industrie-diamant vindt thans zijn bestemming in slijpwielen en andere met diamant uitgeruste instrumenten. En de nog steeds toenemende behoefte aan zoo groot mogelijke nauwkeurigheid bij de vervaardiging van technische werkstukken beoogt voor de naaste toekomst een nog grootere vraag naar diamant. Een beeld van deze ontwikkeling kan men zich eenigszins vormen aan de hand van de invoercijfers van industriele diamant in de Vereenigde Staten. Tegenover 46.949 karaat in 1929 bedroeg de invoer in 1936 niet minder dan 1.166.094 karaat en in de eerste 9 maanden van 1937 alleen reeds 1.349.815 karaat. Deze geweldige groei is mede een gevolg van de bewapenings„boom”, die zelfs een momenteel tekort aan industrie-diamant van goede kwaliteit heeft teweeggebracht. Dit beteekent een belangrijke steun aan de markt voor luxe-diamant; want terwijl vroeger in depressies de mindere kwaliteiten een zwaren druk op deze markt uitoefenden, kunnen deze soorten nu een subsidiairen afzet vinden in de industrie.

Mocht de wereldconjunctuur thans opnieuw in een fase van depressie geraken, dan zal de diamantmarkt thans echter een grootere stabiliteit dan 8 jaar geleden vertoonen, dank zij de betere organisatie van het aanbod en de gunstige ontwikkeling tengevolge van structureele factoren van de vraagzijde. Dit verklaart ook het vertrouwen waarmede de diamantindustrie de toekomst tegemoet ziet.

ONTVANGEN BOEKEN.

Accords de compensation. (Parijs 1936; Internationale Kamer van Koophandel).

De Internationale Kamer van Koophandel te Parijs heeft een lijst gepubliceerd, waarin 131 clearing-overeenkomsten van 34 landen worden behandeld.

Écarts de prix. France—Étranger. Tableaux et commentaires publiés sous la direction de Charles Rist. *Institut scientifique de recherches économiques et sociales.* (Paris 1936; Librairie du Recueil Sirey).

95 Thesen über Geld und Gold. Eine Staatsgeld- und Weltgoldlehre door Fred Schmid. (Berlijn z.j.; Der graue Verlag).

Beschouwingen over het wezen van het geld, waarde en prijs, autarkie en wereldhandel, kapitaalvlucht, dumping, enz. enz.

Annual handbook of Sugar Statistics 1937.

Jaarlijksche suikerstatistiek van Dunlop & Kolff te Soerabaja, in verband met de Internationale Suiker Conferentie te Londen ditmaal vervroegd verschenen.

STATISTIEKEN.

BANKDISCOUNTS.

Ned.) Disc. Wissels. 2	3 Dec. '36	Lissabon 4	11 Aug. '37
Bk.) Bel. Binn. Eff. 2½	3 Dec. '36	Londen 2	30 Juni '32
) Vrsch. in R.C. 2½	3 Dec. '36	Madrid 5	9 Juli '35
Athene 6	N.-York F.R.B.1	26	Aug. '37
Batavia 3	Oslo 4	7 Dec. '36
Belgrado 5	Parijs 3	12 Nov. '37
Berlijn 4	Praag 3	1 Jan. '36
Boekarest 4½	Pretoria 3½	15 Mei '33
Brussel 2	Rome 4½	18 Mei '36
Boedapest 4	Stockholm 2½	1 Dec. '33
Calcutta 3	Tokio 3.285	7 Apr. '36
Dantzig 4	Weenen 3½	10 Juli '35
Helsingfors 4	Warschau 4½	18 Dec. '37
Kopenhagen 4	Zwits. Nat. Bk.1½	25	Nov. '36

OPEN MARKT.

	1937				1936	1935	1914
	24 Dec.	20/24 Dec.	13/18 Dec.	6/11 Dec.	21/24 Dec.	23/28 Dec.	20/24 Juli
Amsterdam Partic. disc.	1/4	1/4	1/4	1/4	1/2-5/8	3/4-3/8	3/8-3/16
Prolong.	1/2	1/2	1/2	1/2	1 3/4	3 1/4-4	2 1/4-3 1/4
Londen Daggeld.	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1 3/4-2
Partic. disc.	5/8-1 1/16	5/8-1 1/16	1 1/16-1 3/16	1 3/16-7/8	3/4-1 1/16	3/4-1 3/16	4 1/4-3 3/4
Berlijn Daggeld	—	—	2 7/8-3 1/8	2 1/2-3 3/4	—	2-3	—
Maandgeld	—	—	2 3/4-7/8	2 3/4-7/8	—	3-1/4	—
Part. disc.	—	—	2 7/8	2 7/8	—	3	2 1/8-1 1/2
Warenw...	—	—	4-1/2	4-1/2	—	4-1/4	—
New York Daggeld 1)	1	1	1	1	1	3/4	1 3/4-2 1/2
Partic. disc.	1/2	1/2	1/2	1/2	1/4	3/16	—

1) Koers van 24 Dec. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
21 Dec. 1937	1.79 3/8	8.99 1/8	72.48	6.11 1/4	30.57	100 1/4
22 " 1937	1.79 3/8	8.98 3/8	72.47	6.10 3/4	30.54 1/2	100 1/4
23 " 1937	1.79 3/8	8.99	72.47	6.11	30.51 1/2	100 3/8
24 " 1937	1.79 3/8	8.99 1/8	72.47 1/2	6.11	30.52	100 1/4
25 " 1937	—	—	—	—	—	—
27 " 1937	1.79 3/8	8.98 3/8	72.47 1/2	6.10 3/4	30.52 1/2	100 1/4
Laagste d.w.1)	1.79 3/8	8.98 3/8	72.40	6.10	30.50	100
Hoogste d.w.1)	1.80	8.99 1/8	72.52	6.11 1/2	30.58	100 3/8
Muntpariteit	1.469	12.1071	59.263	9.747	24.906	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
21 Dec. 1937	41.61	—	6.32	—	—	—
22 " 1937	41.61 1/2	—	6.31	—	—	—
23 " 1937	41.61	—	6.31	—	—	—
24 " 1937	41.60	—	6.32	—	—	—
25 " 1937	—	—	—	—	—	—
27 " 1937	41.60	—	6.32	—	—	—
Laagste d.w.1)	41.57	34.—	6.30	—	9.40	—
Hoogste d.w.1)	41.64	34.25	6.34	1.34	9.50	—
Muntpariteit	48.003	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors 1)	Buenos Aires 1)	Montreal 1)
21 Dec. 1937	46.35	40.15	45.20	3.97	52 3/4	1.79 3/8
22 " 1937	46.37 1/2	40.15	45.20	3.97	52 3/4	1.79 3/8
23 " 1937	46.37 1/2	40.15	45.20	3.97	52 3/4	1.79 3/8
24 " 1937	46.37 1/2	—	45.20	3.97	52 3/4	1.79 3/8
25 " 1937	—	—	—	—	—	—
27 " 1937	46.35	40.12 1/2	45.17 1/2	3.97	52 3/4	1.79 3/8
Laagste d.w.1)	46.30	40.07 1/2	45.10	3.95	52 3/4	1.79 3/8
Hoogste d.w.1)	46.40	40.20	45.20	4.—	53 3/4	1.80
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95 3/4	2.1878

*) Noteering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave.

In 't iste of 2de No. van ieder maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
21 Dec. 1937	4,99 3/16	3,39 3/4	40,30	55,60
22 " 1937	4,99 19/16	3,39 3/4	40,30	55,60
23 " 1937	4,99 3/16	3,39 3/4	40,30	55,61
24 " 1937	4,99 3/8	3,39 3/8	40,30	55,60
25 " 1937	—	—	—	—
27 " 1937	4,99 11/16	3,39 3/4	40,30	55,60
28 Dec. 1936	4,91 23/32	4,67 3/8	40,24	54,76
Muntpariteit..	4,86	3,90 3/8	23,81 1/2	40 3/8

GROOTHANDELSPRIJZEN VAN BELANGRIJKE VOEDINGS- EN GENOT-

Table with columns for various commodities: GERST, MAIS, ROGGE, TARWE, BURMA RIJST, BOTER, KAAS, EIEREN. Includes sub-headers for 'Terminnoteer', 'La Plata', and 'Locoprijs'. Rows list dates from 1927 to 1936 and monthly data for 1937.

Table with columns for JUTE, KATOEN, AUSTRALISCHE WOL, JAPAN, ZIJDE, RUBBER. Includes sub-headers for 'Middling Upland', 'Super Fine C.P.', 'Crossbred Colonial', 'Merino 64's Av.', 'Stand. Ribbed', 'Smoked Sheets'. Rows list dates from 1927 to 1936 and monthly data for 1937.

Table with columns for KOPER, LOOD, TIN, IJZER, GIETTERIJZER, ZINK, ZILVER. Includes sub-headers for 'Koper Standaard', 'gem. prompt en lev. 3 maanden', 'Cleveland No. 3', 'per Eng. ton', 'gem. prompt en lev. 3 maanden', 'cash Londen'. Rows list dates from 1927 to 1936 and monthly data for 1937.

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	11 Dec. 1937	18 Dec. 1937	20/24 Dec. 1937 Laagste	24 Dec. 1937 Hoogste
Alexandrië..	Piastr. p. £	97 1/2	97 1/2	97 1/2	97 1/2
Athene	Dr. p. £	547 1/2	547 1/2	540	555
Bangkok....	Sh. p. tical	1/10 1/2	1/10 1/2	1/10 1/2	1/10 1/2
Budapest ..	Pen. p. £	25 1/2	25 1/2	24 1/2	25 1/2
Buenos Aires	p. pesop. £	16.99 1/2	17.05 1/2	16.96	17.08
Calcutta	Sh. p. rup.	1/6 1/2	1/6 1/2	1/6 3/32	1/6 1/2
Istanbul ..	Piastr. p. £	619	619	619	619
Hongkong ..	Sh. p. \$	1/3	1/3	1/2 1/2	1/3
Kobe	Sh. p. yen	1/2	1/2	1/1 1/2	1/2
Lissabon	Escu. p. £	110 1/2	110 1/2	110	110 1/2
Mexico	\$ per £	18	18	17 1/2	18 1/2
Montevideo ..	d. per £	26	26 1/2	25	26 1/2
Montreal ..	\$ per £	4.99 1/2	4.99 1/2	4.99 1/2	5.00 1/2
Rio d. Janeiro	d. per Mil.	241 1/64	241 1/32	219 1/32	221 1/32
Shanghai ..	Sh. p. \$	1/2 1/2	1/2 1/2	1/2	1/2 1/2
Singapore ..	id. p. \$	2/4 1/2	2/4 1/2	2/4 1/2	2/4 1/2
Valparaiso ..	\$ per £	125	125	125	125
Warschau ..	Zl. p. £	26 1/2	26 1/2	26 1/2	26 1/2

1) Offic. not. 15 laten, gem. not., welke imp. hebben te betalen 10 Dec. 1936 16.12. 2) 90 dg. Vanaf 13 Dec. 1937 laatste „export” notering.

ZILVERPRIJS

London	N.York
21 Dec. 1937..	18 1/2
22 „ 1937..	18 1/2
23 „ 1937..	18 1/2
24 „ 1937..	18 1/2
25 „ 1937..	—
27 „ 1937..	—
28 Dec. 1936..	21 1/2
27 Juli 1914..	24 1/2

GOUDPRIJS

London
21 Dec. 1937....
22 „ 1937....
23 „ 1937....
24 „ 1937....
25 „ 1937....
27 „ 1937....
28 Dec. 1936....
27 Juli 1914....

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Vorderingen.	15 Dec. 1937	23 Dec. 1937
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank	f 75.038.109,11	f 107.463.626,71
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten Voorschotten op ultimo November 1937 a/d. gemeente verstr. op a. haar uit te keeren hoofds. der pers. bel., aand. in de hoofds. der grondbel. en der gem. fondsb. alsmede op de belastingen en op de vermogensbelasting	—	—
Voorschotten aan Ned.-Indië	„ 36.758.330,92	„ 33.728.412,69
Idem aan Suriname	„ 12.228.724,87	„ 12.283.139,10
Kasvord. weg. creditverstr. afh. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand ..	„ 102.461.549,10	„ 102.687.922,18
Saldo der postrek. v. Rijkscomptabelen Vord. op het Alg. Burg. Pensioenf. 1) ...	„ 36.317.385,52	„ 40.677.245,30
Vord. op andere Staatsbedrijven 1)	„ 5.205.148,68	„ 5.420.148,68

Verplichtingen	15 Dec. 1937	23 Dec. 1937
Voorschot door De Ned. Bank ingev. art. 16 van haar octrooi verstrekt	—	—
Schatkistbiljetten in omloop	f 237.140.000,—	f 237.055.000,—
Schatkistpromessen in omloop	„ 118.700.000,—	„ 118.700.000,—
Zilverbons in omloop	„ 1.100.644,—	„ 1.099.820,—
Schuld op ultimo November 1937 a/d. gem. weg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel., aand. l. d. hoofds. d. grondbel. e. d. gem. fondsb. alsmede op de bel. en op de vermogensbelasting ..	„ 7.538.384,54	„ 7.538.384,54
Schuld aan Curaçao 1)	„ 2.090.641,—	„ 2.066.258,50
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenf. 1) Id. a. h. Staatsbedr. der P.T. en T. 1) ...	„ 22.319.614,14	„ 22.854.368,87
Id. aan andere Staatsbedrijven 1)	„ 160.494.790,02	„ 156.473.222,38
Id. aan diverse instellingen 1)	„ 16.500.000,—	„ 17.500.000,—
Id. in rekg.-crt. met 's Rijks Schatkist.	„ 150.151.986,59	„ 149.206.721,40

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Vorderingen: 1)	18 Dec. 1937	25 Dec. 1937
Saldo Javasche Bank	—	—
Saldo b. d. Postchèque- en Girodienst	f 550.000,—	f 177.000,—
Verplichtingen:		
Voorschot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell.	„ 38.622.000,—	„ 33.677.000,—
Schatkistpromessen in omloop	„ 10.500.000,—	„ 10.500.000,—
Schatkistbiljetten in omloop	„ 5.000.000,—	„ 5.000.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds.	„ 607.000,—	„ 607.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank.	„ 179.000,—	„ 67.000,—
Belegde kasmiddelen Zelfbesturen.	„ 730.000,—	„ 730.000,—
Voorschot van de Javasche Bank	„ 2.373.000,—	„ 5.147.000,—

1) Betaalmiddelen in 's Lands Kas f 26.560.000,—.

SURINAAMSCH-BANK.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opsch. schulden	Discont.	Div. rekeningen 1)
27 Nov. 1937..	842	1.223	571	614	1.436
20 „ 1937..	840	1.078	613	618	1.427
13 „ 1937..	841	1.132	582	615	1.418
6 „ 1937..	841	1.227	614	618	1.433
30 Oct. 1937..	843	1.273	583	621	1.462
1 Juli 1914..	645	1.100	580	735	396

1) Sluftp. der activa.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 27 December 1937.

Activa.		
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f 22.901.060,72 Bijbnk. „ 108.717,21 Ag.sch. „ 427.982,62	f 23.437.760,55
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef. f 5.145.000,—	—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	—	5.145.000,—
Beleeningen	Hfdbk. f 164.762.240,29 ¹⁾ incl. vrach. Bijbnk. „ 3.090.443,25 in rek.-crt. Ag.sch. „ 26.999.084,97 op onderp. f 194.851.768,51	—
Op Effecten	f 192.958.434,84 ¹⁾	—
Op Goederen en Spec.	f 1.893.333,67	194.851.768,51 ¹⁾
Voorschotten a. h. Rijk	Munt, Goud f 113.607.470,— Muntmat., Goud „ 1.252.227.434,55	—
	f 1.365.834.904,55	—
Munt, Zilver, enz.	f 16.714.108,62	—
Muntmat., Zilver..	—	1.382.549.013,17 ²⁾
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds	—	40.033.883,80
Gebouwen en Meub. der Bank	—	4.600.000,—
Diverse rekeningen	—	8.157.803,49
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S. No. 221)	—	10.193.915,19
		f 1.668.969.144,71
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—	—
Reservefonds	—	4.338.707,82
Bijzondere reserve	—	6.600.000,—
Pensioenfonds	—	11.152.248,88
Bankbiljetten in omloop	—	868.377.745,—
Bankansignatiën in omloop	—	157.060,44
Rek.-Cour. { Het Rijk f 99.763.562,39 saldo's: { Anderen „ 655.506.429,23	—	755.269.991,62
Diverse rekeningen	—	3.073.390,95
		f 1.668.969.144,71
Beschikbaar metaalsaldo	f 733.377.534,16	—
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	—	1.833.443.835,—
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht	—	—
1) Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99)	f 65.883.125,—	—
2) Waarvan in het buitenland	„ 79.157.264,24	—

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opsch. schulden	Beschikk. Metaal-saldo	Dek- kings- perc.
	Munt	Muntmat.				
27 Dec. '37	113607	1 252.227	868.378	755.427	733.378	85
20 „ '37	113607	1.252.233	858.418	766.646	733.735	85
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54
Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist- promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen 1)	
27 Dec. 1937	23.438	—	194.852	5.145	8.158	
20 „ 1937	23.445	—	194.549	5.145	8.821	
25 Juli 1914	67.947	—	61.886	20.188	509	

1) Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opsch. schulden	Beschikk. metaal-saldo
25 Dec. '37 ²⁾	133.410	—	184.780	84.060	25.874
18 „ '37 ²⁾	132.020	—	188.070	82.870	23.644
27 Nov. 1937	116.574	17.191	186.494	92.675	22.098
20 „ 1937	116.574	16.550	188.095	94.269	20.179
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842
Data	Wissels, buiten N.-Ind. betaal.	Dis- conto's	Beleeningen	Diverse rekeningen 1)	Dek- kings- percen- tage
25 Dec. '37 ²⁾	3.940	77.800	—	68.060	50
18 „ '37 ²⁾	3.970	75.650	—	73.720	49
27 Nov. 1937	2.845	10.235	53.151	80.810	48
20 „ 1937	3.155	10.339	53.826	85.559	47
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

1) Sluftp. der activa. 2) Cijfers telegrafisch ontvangen.

